KOMISIJOS SPRENDIMAS (ES) 2015/1470

2015 m. kovo 30 d.

dėl valstybės pagalbos SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN), kurią įgyvendino Rumunija 2013 m. gruodžio 11 d. arbitražo teismo sprendimas *Micula prieš Rumuniją*

(pranešta dokumentu Nr. C(2015) 2112)

(Tekstas autentiškas tik rumunų kalba)

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 108 straipsnio 2 dalies pirmą pastraipą ([1]),

atsižvelgdama į Europos ekonominės erdvės susitarimą, ypač į jo 62 straipsnio 1 dalies a punktą,

paprašiusi suinteresuotųjų šalių pagal pirmiau nurodytas nuostatas ([2]) pateikti savo pastabas ir atsižvelgusi į jų pastabas,

kadangi:

1. PROCEDŪRA

(1) 2013 m. gruodžio 11 d. arbitražo sprendimu (toliau – arbitražo sprendimas) arbitražo teismas, įsteigtas remiant Tarptautiniam investicinių ginčų sprendimo centrui (angl. ICSID) (toliau – arbitražo teismas), byloje *Micula a.o. prieš Rumuniją* ([3]) priteisė iš Rumunijos kompensaciją penkiems ieškovams (broliams Vioreliui ir Ioanui Miculoms ir bendrovėms „S.C. European Food S.A.“, „S.C. Starmill S.R.L.“ ir „S.C. Multipack“, kurios visos priklauso broliams Miculoms, toliau kartu vadinama – ieškovai), iš viso 376 433 229 Rumunijos lėjas (RON) (apie 82 mln. EUR ([4])), už tai, kad Rumunija nesugebėjo užtikrinti sąžiningų ir vienodų sąlygų ieškovų investicijoms ir tuo pažeidė Švedijos Karalystės Vyriausybės ir Rumunijos Vyriausybės susitarimo dėl investicijų skatinimo ir abipusės apsaugos (toliau – DIS (dvišalė investicijų sutartis)) 2 straipsnio 3 dalį. ([5]) Be to, arbitražo teismas nusprendė, kad nuo tos sumos turėtų būti skaičiuojamos palūkanos iki to laiko, kol Rumunija visiškai įgyvendins arbitražo sprendimą. Iki 2013 m. gruodžio 11 d. Rumunija ieškovams iš viso buvo skolinga 791 882 452 RON (apie 178 mln. EUR) ([6]).

(2) 2014 m. sausio 31 d. raštu Komisijos tarnybos informavo Rumunijos valdžios institucijas, kad arbitražo sprendimo įgyvendinimas arba vykdymas būtų laikomas nauja pagalba, ir apie ją reikėtų pranešti Komisijai.

(3) 2014 m. vasario 20 d. Rumunijos valdžios institucijos informavo Komisijos tarnybas, kad iš dalies įgyvendino arbitražo sprendimą, nes iš arbitražo teismo ieškovams priteistos kompensacijos dalies užskaitė vieno iš ieškovų, būtent bendrovės „S.C. European Food S.A“, mokestinę skolą Rumunijos valdžios institucijoms. Tokiu būdu užskaityta mokestinė skola sudarė 337 492 864 RON (apie 76 mln. EUR) ([7]). Rumunija paprašė Komisijos tarnybų paaiškinti, ar likusią sumą gali sumokėti fiziniam asmeniui (broliams Vioreliui ir Ioanui Miculoms arba kuriam nors kitam fiziniam asmeniui, jeigu ieškinys būtų jam perleistas).

(4) 2014 m. kovo 12 d. Komisijos tarnybos paprašė Rumunijos išsamesnės informacijos apie numatomą tolesnį arbitražo sprendimo įgyvendinimą arba vykdymą; Rumunija informaciją pateikė 2014 m. kovo 26 d. raštu.

([1]) 2009 m. gruodžio 1 d. EB sutarties 87 ir 88 straipsniai tapo Sutarties 107 ir 108 straipsniais. Iš esmės abiejų straipsnių nuostatos yra tapačios. Šiame sprendime, kai tinka, nuorodas į Sutarties 107 ir 108 straipsnius reikia suprasti kaip nuorodas į EB sutarties 87 ir 88 straipsnius. Sutartyje taip pat buvo įvesti tam tikri terminologijos pakeitimai, konkrečiai, „Bendrija“ pakeista į „Sąjungą“, o „bendroji rinka“ į „vidaus rinką“. Šiame sprendime vartojama Sutarties terminija.

([2]) OL C 393, 2014 11 7, p. 27.

([3]) ICSID byla Nr. ARB/05/20, *Ioan Micula, Viorel Micula, „SC European Food SA“, „SC Starmill SRI“, „SC Multipack SRL“ prieš Rumuniją*, 2013 m. gruodžio 11 d. galutinis arbitražo sprendimas.

([4]) Pagal Europos Centrinio Banko 2013 m. gruodžio 11 d. orientacinį valiutos kursą 1 EUR = 4,45 RON.

([5]) DIS įsigaliojo 2003 m. balandžio 1 d.

([6]) Žr. 4 išnašą.

([7]) Pagal Europos Centrinio Banko 2014 m. sausio 15 d. orientacinį valiutos kursą 1 EUR = 4,52 RON.

(5) 2014 m. balandžio 1 d. Komisijos tarnybos įspėjo Rumunijos valdžios institucijas apie galimybę išleisti įsakymą sustabdyti pagalbą, siekiant užtikrinti, kad jokia nesuderinama valstybės pagalba nebūtų išmokėta, ir paprašė Rumunijos pateikti pastabas. 2014 m. balandžio 7 d. raštu Rumunija paskelbė, kad nenori teikti pastabų dėl Komisijos galimybės išleisti įsakymą sustabdyti pagalbą.

(6) 2014 m. gegužės 26 d. raštu Komisija pranešė Rumunijai apie savo sprendimą pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 659/1999 ([8]) 11 straipsnio 1 dalį išleisti įsakymą sustabdyti pagalbą, kuriuo Rumunija įpareigojama sustabdyti visus veiksmus, kuriais būtų įgyvendinama arba vykdoma ta arbitražo sprendimo dalis, pagal kurią lėšos dar nesumokėtos, kol Komisija priims galutinį sprendimą dėl tos valstybės pagalbos suderinamumo su vidaus rinka, antraip tai bus laikoma neteisėtos valstybės pagalbos mokėjimu.

(7) 2014 m. spalio 1 d. raštu Komisija pranešė Rumunijai, kad nusprendė dėl Rumunijos 2014 m. pradžioje ([9]) iš dalies įgyvendinto arbitražo sprendimo ir dėl tolesnio arbitražo sprendimo įgyvendinimo arba vykdymo pradėti Sutarties 108 straipsnio 2 dalyje nurodytą procedūrą (toliau – sprendimas pradėti procedūrą).

(8) Komisijos sprendimas pradėti procedūrą buvo paskelbtas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* 2014 m. lapkričio 7 d. ([10]) Tuo sprendimu Komisija paragino suinteresuotąsias šalis pateikti savo pastabas.

(9) Rumunija pateikė pastabas dėl sprendimo pradėti procedūrą 2014 m. lapkričio 26 d. Ieškovai, kaip suinteresuotoji šalis, pateikė pastabas 2014 m. gruodžio 8 d.; Komisija prieš tai atmetė jų prašymą dėl ilgesnio laikotarpio pastaboms pateikti. Ieškovų pastabos buvo persiųstos Rumunijai, suteikiant galimybę į jas atsakyti; Rumunijos atsakymas į ieškovų pastabas gautas 2015 m. sausio 27 d.

(10) Ieškovai taip pat paprašė leisti susipažinti su visa bylos medžiagoje esančia rašytine Komisijos ir Rumunijos korespondencija. Prašymas atmestas 2014 m. gruodžio 19 d., atmetimas patvirtintas 2015 m. kovo 2 d.

(11) 2015 m. kovo 9 ir 11 d. raštais Rumunijos valdžios institucijos pranešė Komisijai, kad 2015 m. vasario 5–25 d. teismo paskirtas vykdytojas areštavo dar 9 197 482 RON sumą iš Finansų ministerijos ir kad Finansų ministerija savanoriškai sumokėjo likusiąją sumą (t. y. 466 760 066 RON) ([11]) į užblokuotą penkių ieškovų vardu atidarytą sąskaitą.

2. **PAGRINDINIAI FAKTAI**

Valstybės pagalbos teisė, kuri galiojo Rumunijai iki įstojimo į Sąjungą

(12) 1995 m. vasario 1 d. įsigaliojo Europos bendrijos (toliau – Bendrija) ir jos valstybių narių ir Rumunijos Europos susitarimas (toliau – Europos susitarimas) ([12]). Europos susitarimo tikslas – padėti Rumunijai pasirengti stojimui į Sąjungą. Europos susitarimo 64 straipsnio 1 dalies iii punkte paskelbta, kad jokia viešoji pagalba, kuri, palaikydama tam tikras įmones arba tam tikrų prekių gamybą, iškraipo konkurenciją arba gali ją iškraipyti, yra nesuderinama su tinkamu Europos susitarimo veikimu, kai gali paveikti Sąjungos ir Rumunijos tarpusavio prekybą. Pagal Europos susitarimo 64 straipsnio 2 dalį visa šiam straipsniui priešinga praktika turi būti vertinama „remiantis kriterijais, kurie nustatomi taikant Europos ekonominės bendrijos steigimo sutarties 85, 86 ir 92 straipsnių taisykles“ (dabar tai Sutarties 101, 102 ir 107 straipsniai). Šia dinamine nuoroda į „kriterijus, kurie nustatomi taikant taisykles“ pažymimos visos Sąjungos nuostatos dėl valstybės pagalbos, įskaitant nuostatas, kuriomis reglamentuojamas regioninės valstybės pagalbos teikimas ([13]). Be esminės prievolės laikytis Sąjungos valstybės pagalbos teisės, Europos

([8]) 1999 m. kovo 22 d. Tarybos reglamentas (EB) (EB) Nr. 659/1999, nustatantis išsamias Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnio taikymo taisykles (OL L 83, 1999 3 27, p. 1).
([9]) Žr. 3 konstatuojamąją dalį.
([10]) Žr. 2 išnašą.
([11]) Į užblokuotą sąskaitą papildomai pervesta 6 028 608 RON kaip vykdymo sąnaudų kompensacija.
([12]) OL L 357, 1994 12 31, p. 2.
([13]) Taip pat žr. prie ES ir Rumunijos asociacijos tarybos 2001 m. balandžio 10 d. Sprendimo Nr. 4/2000, kuriuo pagal Europos susitarimo, kuriuo sukuriama Europos Bendrijų ir jos valstybių narių ir Rumunijos asociacija, 64 straipsnio 3 dalį patvirtinamos valstybės pagalbos nuostatų, nurodytų to susitarimo 64 straipsnio 1 dalies iii punkte ir 2 dalyje ir to susitarimo protokolo Nr. 2 dėl Europos anglies ir plieno bendrijos (EAPB) produktų 9 straipsnio 1 dalies iii punkte ir 2 dalyje, įgyvendinimo taisyklės, pridėtų Įgyvendinimo taisyklių 2 straipsnį (OL L 138, 2001 5 22, p. 16).

susitarimo 69 ir 71 straipsniais Rumunija įpareigota suderinti savo vidaus teisės aktus su *acquis communautaire*, aiškiai pažymint Sąjungos konkurencijos teisę, taigi ir Sąjungos valstybės pagalbos teisę, kuri sudaro šios teisės dalį. Todėl Europos susitarimu Rumunija įpareigota ir sutiko laikytis visų Sąjungos valstybės pagalbos teisės aktų. Be to, Europos susitarimas, jį nacionaliniam parlamentui ratifikavus įstatymu Nr. 20/1993, paskelbtu nacionaliniame oficialiajame leidinyje 1993 m. balandžio 12 d. ([14]), sudaro vidaus teisės sistemos dalį.

(13) Rumunija, norėdama įvykdyti Europos susitarimu nustatytą įpareigojimą suderinti teisės aktus, 1999 m. išleido įstatymą Nr. 143/1999 dėl valstybės pagalbos (toliau – valstybės pagalbos įstatymas), jis įsigaliojo 2000 m. sausio 1 d. Įstatyme pateikta tokia pati valstybės pagalbos apibrėžtis, kaip Europos susitarimo 64 straipsnyje ir Sąjungos teisėje. Tuo įstatymu Rumunijos konkurencijos taryba ([15]) ir Rumunijos konkurencijos tarnyba ([16]) taip pat paskirtos kaip nacionalinės valstybės pagalbos priežiūros institucijos, kompetentingos vertinti Rumunijos įmonėms suteiktos valstybės pagalbos suderinamumą ([17]), ir nustatyta tvarka, kurios reikia laikytis, pranešant apie valstybės pagalbą ir leidžiant ją teikti; ši tvarka nustatyta pagal Sutarties 108 straipsnį.

Investicijų skatinimo schema

(14) 1998 m. spalio 2 d. Rumunija priėmė Nepaprastąjį Vyriausybės potvarkį Nr. 24/1998 (toliau – NVP Nr. 24), kuriuo tam tikriems nepalankioje padėtyje esančių regionų investuotojams skyrė tam tikras paskatas, *inter alia*,:

— 6 straipsnio 1 dalies a punktas: numatyta atleisti nuo muitų ir pridėtinės vertės mokesčio už mašinas, įrankius, įrenginius, įrangą, transporto priemones, kitas nusidėvinčias prekes, kurios importuojamos arba pagaminamos šalies viduje investicijų tame regione tikslais (toliau – mašinų lengvata),

— 6 straipsnio 1 dalies b punktas: numatyta skirti grąžinamąsias muitų už žaliavas, atsargines dalis ir (arba) komponentus, kurių reikia paties investuotojo vykdomai gamybai tame regione, išmokas (toliau – žaliavų lengvata),

— 6 straipsnio 1 dalies c punktas: numatyta atleisti nuo pelno mokesčio mokėjimo laikotarpiu, kurį atitinkama teritorija bus skelbiama nepalankioje padėtyje esančiu regionu (toliau – pelno mokesčio lengvata).

(15) Rumunijos Vyriausybė nustatė, kuriuos regionus ir kuriam laikotarpiui, bet ne ilgiau kaip 10 metų, reikėtų paskelbti esančiais nepalankioje padėtyje. 1999 m. kovo 25 d. sprendimu Vyriausybė paskelbė, kad nepalankioje padėtyje esančiu bus laikomas Bihoro apskrities Štėjaus-Nučeto kasybos regionas 10 metų, nuo 1999 m. balandžio 1 d.

(16) 2000 m. gegužės 15 d. Rumunijos konkurencijos taryba priėmė Sprendimą Nr. 244/2000, kuriame nurodė, kad keliomis NVP Nr. 24 numatytomis paskatomis iškraipoma konkurencija. Jos nuomone, „[a]tleidimas nuo muitų už žaliavas yra laikomas valstybės pagalba veiklai vykdyti <…> dėl to iškraipoma konkurencija, ir nusprendė, kad grąžinamosios muitų už importuotas žaliavas, atsargines dalis ir (arba) komponentus, kurių reikia regione pačių vykdomai gamybai, išmokos <…> turi būti išbrauktos“. Sprendimas priimtas po to, kai nacionalinė regioninės plėtros agentūra (pagalbos pagal NVP Nr. 24 teikėja) pagal įstatymą Nr. 143/1999 pranešė Konkurencijos tarybai apie numatomus NVP Nr. 24 pakeitimus, įtrauktus į Nepaprastojo Vyriausybės potvarkio Nr. 75/2000 projektą (toliau – NVP Nr. 75). Greta kitų pakeitimų, apie kuriuos pranešta, Rumunijos teisės aktų leidėjas numatė vietoj grąžinamųjų muitų išmokų pagal NVP Nr. 24 6 straipsnio 1 dalies b punktą atleisti nuo muitų už importuotas žaliavas, atsargines dalis ir (arba) komponentus, reikalingus savo pačių gamybai (žaliavų lengvata). Sprendimu Nr. 244/2000 Konkurencijos taryba leido priimti NVP Nr. 75 projektą su sąlyga, kad bus išpildytos šios sąlygos: i) NVP Nr. 24 6 straipsnio 1 dalies b punkte numatytos lengvatos turėtų būti panaikintos, numatyta pataisa, pagal kurią vietoj grąžinamųjų muitų išmokų būtų atleista nuo muitų, turėtų būti atšaukta; ii) numatytos NVP Nr. 24 6 straipsnio 1 dalies c punkto (pelno mokesčio lengvatos) pataisos turėtų būti taikomos tik reinvestuojamam pelnui.

([14]) 1993 m. balandžio 12 d. leidinio *Monitorul Oficial* Nr. 73 pirma dalis.

([15]) Konkurencijos taryba buvo ir yra savarankiška administracinė institucija, veikianti konkurencijos teisės ir valstybės pagalbos teisės srityje, turinti reglamentavimo ir tyrimo įgaliojimų, panašiai kaip Europos Komisija konkurencijos ir valstybės pagalbos teisės srityje.

([16]) Konkurencijos tarnyba buvo specializuota Vyriausybei pavaldi institucija. Pagrindinės tarnybos funkcijos buvo: i) vykdyti tyrimus ir prižiūrėti, kad būtų veiksmingai įgyvendinamos teisės nuostatos ir Konkurencijos tarybos sprendimai, ii) prižiūrėti, kaip viešieji subjektai ir valstybės įmonės nustato kainas, ir iii) užtikrinti valstybės pagalbos skaidrumą ir stebėti bei pranešti apie valstybės pagalbos išlaidas.

([17]) Prie Sprendimo Nr. 4/2000 pridėtų Įgyvendinimo taisyklių 1 straipsniu ES ir Rumunijos asociacijos taryba paskyrė Konkurencijos tarybą ir Konkurencijos tarnybą Rumunijos įstaigomis, atsakingomis už valstybės pagalbos suderinamumo su 1995 m. Europos susitarimu priežiūrą ir vertinimą.

(17) 2000 m. liepos 1 d. NVP Nr. 75 įsigaliojo. Tačiau priimtame NVP Nr. 75 nesilaikyta Konkurencijos tarybos sąlygų panaikinti žaliavų lengvatą ir atšaukti numatytą jos pataisą. Vietoj to iš dalies pakeistas NVP Nr. 24 6 straipsnio 1 dalies b punktas ir vietoj muitų grąžinamųjų išmokų pagal žaliavų lengvatą nustatyta, kad nuo muitų už importuotas žaliavas atleidžiama; tuo tiesiogiai prieštarauta Sprendimui Nr. 244/2000.

(18) Konkurencijos taryba pateikė skundą Bukarešto apeliaciniam teismui dėl jos sprendimo nevykdymo, tačiau teismas 2001 m. sausio 26 d. skundą atmetė kaip nepriimtiną ([18]). Nepriimtinumas buvo grindžiamas tuo, kad NVP Nr. 75 laikomas teisėkūros, ne administracine priemone, ir jos teisėtumo Konkurencijos taryba negalėjo ginčyti pagal įstatymą Nr. 143/1999, taigi visus teisės nuostatų kolizijos klausimus turi spręsti Vyriausybė ir parlamentas, teismams nesikišant. 2002 m. vasario 19 d. Rumunijos aukščiausiasis kasacinis teisingumo teismas atmetė Konkurencijos tarybos apeliaciją dėl Apeliacinio teismo sprendimo tuo pačiu pagrindu kaip nepriimtiną ([19]).

(19) 2000 m. vasario mėn. Rumunija pradėjo derybas dėl stojimo į Sąjungą. Vienas iš šių derybų klausimų buvo konkurencijos politika, įskaitant Sąjungos valstybės pagalbos taisyklių laikymąsi. Per šias derybas Sąjungos 2001 m. lapkričio 21 d. bendrojoje pozicijoje pažymėta: „yra keletas vykdomų ir naujų nesuderinamos pagalbos schemų, kurios nebuvo suderintos su *acquis*, įskaitant [NVP Nr. 24 ir NVP Nr. 75] numatytas lengvatas“ ([20]).

(20) 2004 m. rugpjūčio 31 d. Rumunija panaikino NVP Nr. 24, iš dalies pakeistu NVP Nr. 75, nustatytas paskatas, išskyrus pelno mokesčio lengvatą. NVP Nr. 24 nustatytos paskatos panaikintos nuo 2005 m. vasario 22 d. Ataskaitoje, pridėtoje prie akto, kuriuo panaikintas NVP Nr. 24, iš dalies pakeistas NVP Nr. 75, paaiškinta: „Siekiant atitikti Bendrijos valstybės pagalbos taisyklėse nustatytus kriterijus, taip pat užbaigti derybas pagal 6 skyrių „Konkurencijos politika“, būtina pašalinti nacionalinės teisės aktuose numatytą visų formų valstybės pagalbą, kuri neatitinka šios srities *acquis communautaire*, dėl to siūloma panaikinti <…> Nepaprastojo Vyriausybės potvarkio Nr. 24/1998 dėl nepalankioje padėtyje esančių teritorijų 6 straipsnio 1 dalies b, d ir e punktų nuostatas <…>“ ([21]).

Ieškovų investicijos ir ICSID arbitražo procesas

(21) 2000 m. pradžioje ieškovai investavo Štėjuje-Nučete (Bihoro apskritis, Rumunija). 2000 m. birželio 1 d. nuolatinio investuotojo pažymėjimą (toliau – NIP) gavo bendrovė „S. C. European Food S. A.“, o 2002 m. gegužės 17 d. – bendrovės „S.C. Starmill S.R.L.“ ir „S.C. Multipack“; taip šios bendrovės įgijo teisę nuo to laiko savo investicijoms Štėjuje-Nučete (Bihoro apskritis, Rumunija) naudotis NVP Nr. 24, kurį iš dalies pakeitė NVP Nr. 75, nustatyta schema.

(22) 2003 m. Rumunija ir Švedija sudarė DIS, pagal kurią kiekvienos šalies investuotojams investuojant kitoje sutarties šalyje (įskaitant investicijas, padarytas iki DIS įsigaliojimo ([22])) suteikiama tam tikra apsauga. DIS, *inter alia*, garantuota, kad investicijoms, kurioms taikoma ši sutartis, priimančiojoje valstybėje bus sudarytos sąžiningos ir lygios sąlygos; aiškinta, kad jos apima ir investuotojų teisėtų lūkesčių apsaugą. Pagal sutartį investuotojams leista iškelti bylą tarptautiniame arbitražo teisme, jeigu, jų manymu, priimančioji valstybė pažeis jų teises pagal DIS. Kadangi broliai Miculos turi Švedijos pilietybę, jie tvirtino, kad jų investicijoms Rumunijoje galioja DIS.

(23) 2005 m. liepos 28 d., reaguodami į tai, kad panaikintos investicijų paskatos pagal NVP Nr. 24, ieškovai DIS nustatyta ginčų sprendimo tvarka paprašė arbitražo teismo priimti sprendimą. 2008 m. rugsėjo 24 d. sprendime arbitražo teismas konstatavo, kad ieškovų reikalavimai priimtini. Iš pradžių ieškovai prašė grąžinti 2005 m. vasario 22 d. panaikintas NVP Nr. 24 numatytas investicijų paskatas. Tačiau, vykstant procesui, 2009 m. ieškovai iš dalies atšaukė savo ieškinį ir vietoj to paprašė atlyginti žalą dėl NVP Nr. 24 numatytų paskatų panaikinimo. Ieškovai

([18]) Civilinio teismo sprendimas Nr. 26; žr. arbitražo sprendimo 219 punktą.
([19]) Žr. arbitražo sprendimo 224 punktą.
([20]) 2001 m. lapkričio 21 d. Europos Sąjungos bendroji pozicija CONF-RO 43/01, p. 4. Per šalies pareiškėjos stojimo procesą Komisija reguliariai siūlo, o Taryba priima vadinamąsias bendrąsias pozicijas, kuriose įvertinama šalies kandidatės pažanga, padaryta siekiant išpildyti stojimo kriterijus.
([21]) Pagrindimo ataskaita, pridėta prie 2004 m. rugpjūčio 24 d. NVP Nr. 94/2004, p. 12–13.
([22]) DIS 9 straipsnio 1 dalis.

kaltino, kad panaikindama paskatas Rumunija pažeidė teisėtus jų lūkesčius šiomis paskatomis iš esmės naudotis iki 2009 m. balandžio 1 d. Taigi, pasak ieškovų, Rumunija pažeidė savo įsipareigojimą jiems, kaip Švedijos investuotojams, užtikrinti sąžiningas ir vienodas sąlygas pagal DIS 2 straipsnio 3 dalį.

(24) Komisija įstojo į arbitražo procesą kaip *amicus curiae*. 2009 m. liepos 20 d. pateiktame pareiškime Komisija paaiškino, kad NVP Nr. 24 numatytos paskatos buvo: „nesuderinamos su Bendrijos regioninės pagalbos taisyklėmis. Pirmiausia paskatos neatitiko Bendrijos teisės reikalavimų dėl tinkamų sąnaudų ir pagalbos intensyvumo. Be to, lengvatomis teikta pagalba veiklai, kuri pagal regioninės pagalbos taisykles draudžiama".

(25) Komisija taip pat pažymėjo, kad „[b]et kuris sprendimas grąžinti Rumunijos panaikintas privilegijas arba atlyginti ieškovams už privilegijų netekimą reikštų, kad suteikiama nauja pagalba, kuri pagal EB sutartį būtų nesuderinama. Komisija taip pat paaiškino arbitražo teismui, kad [jokio arbitražo sprendimo, kuriuo iš Rumunijos reikalaujama grąžinti investicijų schemas, per derybas pripažintas nesuderinamomis su vidaus rinka] vykdymas negalimas, jeigu prieštarauja ES valstybės pagalbos politikos taisyklėms".

(26) 2013 m. gruodžio 11 d. arbitražo sprendime arbitražo teismas konstatavo, kad panaikindama NVP Nr. 24 numatytas paskatas Rumunija „pažeidė ieškovų teisėtus lūkesčius dėl galimybės naudotis NVP Nr. 24 numatytomis paskatomis" iki 2009 m. balandžio 1 d. ([23]) Arbitražo teismas taip pat padarė išvadą, kad, išskyrus tai, kad po atitinkamų paskatų panaikinimo NVP Nr. 24 nustatyti įpareigojimai investuotojams buvo palikti, „panaikindama paskatas Rumunija veikė pagrįstai, vykdydama racionalią politiką." ([24]) Tačiau arbitražo teismas toliau teigia ([25]): „[Š]i išvada nekeičia pirmiau išdėstyto arbitražo teismo argumento <…>, kad Rumunija pažeidė teisėtus ieškovų lūkesčius dėl tolesnės galimybės naudotis paskatomis iki 2009 m. balandžio 1 d. Dėl to Rumunijos veiksmai, nors daugiausia tinkamai ir griežtai suplanuoti, laikantis racionalios politikos, buvo nesąžiningi arba nelygūs ieškovų atžvilgiu."

Arbitražo teismas baigia analizę konstatuodamas ([26]): „NVP Nr. 24 numatytų paskatų panaikinimas anksčiau negu 2009 m. balandžio 1 d. nėra nepagrįstas arba piktavališkas Rumunijos veiksmas (išskyrus tai, kad [Rumunija] nepagrįstai norėjo išlaikyti įpareigojimus investuotojams po paskatų panaikinimo). Tačiau arbitražo teismas daugumos balsais daro išvadą, kad Rumunija pažeidė teisėtus ieškovų lūkesčius, kad iš esmės tokios pačios formos paskatomis bus galima naudotis iki 2009 m. balandžio 1 d. Rumunija taip pat elgėsi neskaidriai, nes laiku nepranešė ieškovams, kad sistema bus nutraukta iki nustatytos jos galiojimo pabaigos. Dėl to arbitražo teismas konstatuoja, kad Rumunija neužtikrino sąžiningų ir lygių sąlygų ieškovų investicijoms pagal DIS 2 straipsnio 3 dalį."

(27) Arbitražo teismas taip pat nusprendė, kad Rumunija turi atlyginti žalą ieškovams ([27]). Iš viso arbitražo teismas priteisė ieškovams 376 433 229 RON ir palūkanas. Arbitražo teismas konstatavo, kad žalą sudaro: 85,1 mln. RON ([28]), kuriuos Rumunija turi sumokėti ieškovams, kad atlygintų žalą dėl išaugusių cukraus sąnaudų (už importą, už kurį ieškovams, panaikinus žaliavų lengvatą, reikėjo sumokėti muitus); 17,5 mln. RON ([29]), kad atlygintų žalą už padidėjusias žaliavų, išskyrus cukrų ir PET ([30]), sąnaudas; 18,1 mln. RON ([31]), kad atlygintų žalą dėl prarastos galimybės sukaupti cukraus atsargas mažesnėmis kainomis, ir 255,7 mln. RON ([32]), kad atlygintų žalą dėl prarasto pelno iš pagamintų prekių pardavimo. Be to, arbitražo teismas nurodė Rumunijai sumokėti

([23]) Arbitražo sprendimo 725 punktas.
([24]) Arbitražo sprendimo 827 punktas.
([25]) Žr. 24 išnašą.
([26]) Arbitražo sprendimo 872 punktas.
([27]) Arbitražo sprendimo 875 ir paskesni punktai.
([28]) Ši suma apskaičiuota 2005 m. vasario 22 d. – 2009 m. kovo 31 d. importui.
([29]) Žr. 28 išnašą.
([30]) Ieškovai prašė padidėjusios PET kainos kompensacijos. Tačiau arbitražo teismas atmetė šiuos reikalavimus, motyvuodamas tuo, kad ieškovai iš tikrųjų niekada nesinaudojo žaliavų lengvata importuodami PET.
([31]) Ši suma apskaičiuota pagal muitus už importuojamą cukrų, kurių būtų buvę išvengta, jeigu ieškovas būtų turėjęs galimybę sukaupti cukraus atsargas iki numatomo NVP galiojimo pabaigos (t. y. 2009 m. balandžio 1 d.). Lyginamasis rodiklis paremtas 2004–2005 m. atsargomis.
([32]) Prarastas pelnas apskaičiuotas 2004–2008 m. laikotarpiui pagal prarastas gaiviųjų gėrimų ir kitų produktų, kurių sudėtyje nėra cukraus, rinkos dalis. Ieškinio argumentas yra tas, kad panaikinus NVP numatytas paskatas, išaugo sąnaudos, dėl to padidėjo kainos ir sumažėjo rinkos dalys.

palūkanas (ROBOR plius 5 %): nuo 2007 m. kovo 1 d. už padidėjusias cukraus ir kitų žaliavų sąnaudas, nuo 2009 m. lapkričio 1 d. už prarastą galimybę kaupti cukraus atsargas, o nuo 2008 m. gegužės 1 d. už prarastą pelną. Arbitražo sprendimo priėmimo dieną ieškovams mokėtina pagrindinė suma ir palūkanos siekė 791 882 452 RON, kaip parodyta lentelėje.

Arbitražo sprendimu ieškovams priteista žalos kompensacija ir palūkanos

Priteista žalos kompensacija	Suma (RON)	Palūkanos skaičiuojamos nuo
Už padidėjusias cukraus sąnaudas	85 100 000	2007 m. kovo 1 d.
Už padidėjusias žaliavų, išskyrus cukrų arba PET, sąnaudas	17 500 000	2007 m. kovo 1 d.
Už prarastą galimybę sukaupti cukraus atsargas	18 133 229	2009 m. lapkričio 1 d.
Už prarastą pelną iš pagamintų prekių pardavimo	255 700 000	2008 m. gegužės 1 d.
		Iš viso, įskaitant 2013 m. gruodžio 11 d. palūkanas
IŠ VISO	**376 433 229**	**791 882 452 RON**

ICSID anuliavimo procesas

(28) 2014 m. balandžio 18 d. Rumunija, remdamasi 1965 m. kovo 18 d. Konvencijos dėl valstybių ir kitų valstybių piliečių ginčų investicijų srityje (toliau – ICSID konvencija) sprendimo 52 straipsniu, *ad hoc* komitetui pateikė prašymą anuliuoti arbitražo sprendimą. Dėl procedūrinių to proceso taisyklių Rumunija Komisijai prašymo neteikė. Tačiau paaiškėjo, kad savo prašyme Rumunija taip pat prašė, kad *ad hoc* komitetas nurodytų sustabdyti arbitražo sprendimo vykdymą, kol komitetas priims sprendimą dėl prašymo jį anuliuoti. 2014 m. rugpjūčio 18 d. raštu Rumunija informavo Komisiją, kad 2014 m. rugpjūčio 7 d. įsakymu *ad hoc* komitetas leido sustabdyti arbitražo sprendimo vykdymą su sąlyga, kad Rumunija per vieną mėnesį suteiks šias garantijas: „Rumunija, kai jai bus pranešta apie sprendimą dėl anuliavimo, įsipareigoja be jokių sąlygų (įskaitant su [ES] teise arba sprendimais susijusias sąlygas) įvykdyti visą piniginį įsipareigojimą ieškovams, jai nustatytą arbitražo sprendimu ICSID byloje Nr. ARB/05/20, ta apimtimi, kuria arbitražo sprendimas nėra panaikintas."

(29) Rumunijos prašymu Komisija jai paaiškino, kad Rumunija negali prisiimti besąlyginio įsipareigojimo, kad sumokės arbitražo sprendimu priteistą kompensaciją ieškovams, net jei tai reikštų, kad Rumunija pažeidžia įsipareigojimus pagal Sąjungos teisę ir nepaiso jokio Komisijos sprendimo. Rumunija atitinkamą atsakymą pateikė *ad hoc* komitetui; *ad hoc* komitetas 2014 m. rugsėjo 7 d. panaikino leidimą sustabdyti arbitražo sprendimo vykdymą.

(30) 2014 m. spalio 15 d. Komisija pateikė prašymą *ad hoc* komitetui leisti įstoti į anuliavimo bylą kaip ne ginčo šaliai. *Ad hoc* komitetas leido įstoti į bylą 2014 m. gruodžio 4 d., Komisija pateikė savo *amicus curiae* pareiškimą šioje byloje 2015 m. sausio 9 d.

Ieškovų bylos dėl arbitražo sprendimo pripažinimo ir vykdymo Rumunijos ir JAV teismuose

(31) Rumunijos valdžios institucijos informavo Komisijos tarnybas apie nacionalinę ieškovų iškeltą bylą dėl arbitražo sprendimo vykdymo. 2014 m. vasario mėn. Viorelis Micula iškėlė pirmą bylą teisme dėl arbitražo sprendimo pripažinimo pagal naują civilinio proceso kodeksą (1124–1132 straipsniai) ([33]). 2014 m. gegužės 7 d. Komisija įstojo į šią bylą pagal Reglamento (EB) Nr. 659/1999 23a straipsnio 2 dalį. Tačiau Viorelis Micula 2014 m. gegužės 28 d. atsiėmė ieškinį, todėl nebuvo priimtas joks sprendimas. 2014 m. kovo 18 d. atskirai keturi ieškovai (bendrovės „S.C. European Food S.A.", „S.C. Starmill S.R.L.", „S.C. Multipack" ir Ionas Micula) Rumunijoje iškėlė bylą teisme dėl arbitražo sprendimo vykdymo pagal ICSID konvencijos 54 straipsnį ir reikalavo sumokėti 80 % nesumokėtos sumos (t. y. 301 146 583 RON) ir atitinkamas palūkanas.

([33]) Bukarešto tribunolo byla Nr. 3456/3/2014.

(32) 2014 m. kovo 24 d. Bukarešto tribunolas leido vykdyti arbitražo sprendimą taip, kaip prašė keturi ieškovai, atsižvelgdamas į tai, kad, remiantis ICSID konvencijos (ją Rumunija ratifikavo, ir ji yra vidaus teisės sistemos dalis) 54 straipsniu, arbitražo sprendimas yra tiesiogiai vykdomas aktas, jį reikia laikyti galutiniu vidaus sprendimu, todėl jo nereikia pripažinti pagal Rumunijos naują civilinio proceso kodeksą (1123–1132 straipsniai) ([34]). 2014 m. kovo 30 d. sprendimo vykdytojas pradėjo vykdymo procedūrą ir nustatė Rumunijos finansų ministerijai 6 mėnesių terminą sumokėti keturiems ieškovams 80 % priteistos sumos, palūkanas ir atlyginti kitas sąnaudas.

(33) Rumunija užginčijo arbitražo sprendimo vykdymą Bukarešto tribunole ir paprašė pritaikyti laikinąsias apsaugos priemones, t. y. laikinai sustabdyti sprendimo vykdymą, kol byla bus išspręsta iš esmės ([35]). 2014 m. gegužės 14 d. Bukarešto teismas laikinai sustabdė arbitražo sprendimo vykdymą, kol bus priimtas sprendimas dėl Rumunijos skundo ir prašymo sustabdyti vykdymą esmės. 2014 m. gegužės 26 d. Komisija įstojo į šią bylą pagal Reglamento (EB) Nr. 659/1999 23a straipsnio 2 dalį. Komisija paragino Bukarešto tribunolą sustabdyti ir anuliuoti priverstinį arbitražo sprendimo vykdymą. Kaip alternatyvą Komisija pasiūlė Bukarešto tribunolui pateikti prejudicinį klausimą Europos Sąjungos Teisingumo Teismui (toliau – ESTT).

(34) 2014 m. rugsėjo 23 d. Bukarešto tribunolas byloje dėl laikinosios apsaugos priemonės panaikino sustabdymą ir atmetė Rumunijos prašymą sustabdyti arbitražo sprendimo vykdymą. Pagrindinis atmetimo pagrindas buvo tas, kad ICSID *ad hoc* komitetas 2014 m. rugsėjo 7 d. panaikino leidimą sustabdyti arbitražo sprendimo vykdymą (žr. 29 konstatuojamąją dalį). 2014 m. rugsėjo 30 d. Rumunija nusprendė apskųsti 2014 m. rugsėjo 23 d. Bukarešto tribunolo sprendimą ([36]). 2014 m. spalio 13 d. Bukarešto tribunolas atmetė prašymą pateikti prejudicinius klausimus ESTT pagal Sutarties 267 straipsnį. 2014 m. spalio 17 d., atsižvelgdama į Komisijos 2014 m. spalio 1 d. sprendimą pradėti oficialią tyrimo procedūrą dėl Bukarešto tribunole nagrinėjamos bylos Nr. 15755/3/2014, Rumunija vėl paprašė pritaikyti laikinąsias apsaugos priemones ir sustabdyti priverstinį arbitražo sprendimo vykdymą.

(35) Nepaisant to, kad Rumunijos valdžios institucijos, įskaitant teismus, yra įpareigotos laikytis 2014 m. gegužės 26 d. ir 2014 m. spalio 1 d. sprendimų, Bukarešto tribunolo paskirtas vykdytojas 2014 m. spalio 31 d. išleido įsakymus areštuoti Rumunijos finansų ministerijos sąskaitas ir stengtis, kad būtų sumokėta 80 % priteistos sumos. Dėl vykdytojo išduotų arešto raštų kai kurios Finansų ministerijos valstybės iždo ir banko sąskaitos šiuo metu yra įšaldytos.

(36) 2014 m. lapkričio 24 d. Bukarešto tribunolas taip pat atmetė pagrindinį Rumunijos ieškinį dėl 2014 m. kovo 24 d. vykdymo įsakymo, įskaitant 2014 m. spalio 17 d. prašymą pritaikyti laikinąsias apsaugos priemones. 2015 m. sausio 14 d. Rumunija apskundė Bukarešto tribunolo sprendimą ([37]). 2015 m. vasario 24 d. Bukarešto apeliacinis teismas panaikino 2014 m. rugsėjo 23 d. Bukarešto tribunolo sprendimą ir sustabdė priverstinį vykdymą, kol bus priimtas sprendimas dėl apeliacijos dėl 2014 m. lapkričio 24 d. Bukarešto tribunolo sprendimo. Komisija nusprendė prašyti leisti įstoti į apeliacinę bylą pagal Reglamento (EB) Nr. 659/1999 23a straipsnio 2 dalį.

(37) 2015 m. sausio 5 d. teismo paskirtas vykdytojas areštavo 36 484 232 RON (apie 8,1 mln. EUR ([38])) iš Rumunijos finansų ministerijos. Tada iš šios sumos vykdytojas lygiomis dalimis pervedė 34 004 232 RON (apie 7,56 mln. EUR) trims iš penkių ieškovų, o likusias lėšas pasiliko kaip vykdymo sąnaudų kompensaciją. 2015 m. vasario 5 d.–25 d. teismo paskirtas vykdytojas areštavo dar 9 197 482 RON (apie 2 mln. EUR) ([39]) iš Rumunijos finansų ministerijos. 2015 m. kovo 9 d. Finansų ministerija savanoriškai pervedė likusias 472 788 675 RON (apie 106,5 mln. EUR) (įskaitant teismo paskirto vykdytojo sąnaudas, 6 028 608 RON) ([40]) į užblokuotą penkių ieškovų vardu atidarytą sąskaitą arbitražo sprendimui įvykdyti. Tačiau penki ieškovai gali išsiimti pinigus tik tada, jeigu Komisija nuspręs, kad pagal arbitražo sprendimą suteikta valstybės pagalba yra suderinama su vidaus rinka.

([34]) Bukarešto tribunolo, IV civilinių bylų skyriaus, priimta nutartis byloje Nr. 9261/3/2014.
([35]) Bukarešto tribunolo, III civilinių bylų skyriaus, byla Nr. 15755/3/2014.
([36]) Bukarešto apeliacinio teismo, IV civilinių bylų skyriaus, byla Nr. 15755/3/2014/a1.
([37]) Žr. 36 išnašą.
([38]) Pagal Europos Centrinio Banko 2015 m. sausio 5 d. orientacinį valiutos kursą 1 EUR = 4,49 RON.
([39]) Žr. 38 išnašą.
([40]) Pagal Europos Centrinio Banko 2015 m. kovo 9 d. orientacinį valiutos kursą 1 EUR = 4,44 RON.

(38) Komisija dar sužinojo, kad Viorelis Micula taip pat iškėlė bylą Rumunijai dėl vykdymo Jungtinių Valstijų Kolumbijos apygardos teisme ([41]). Ši byla dar neišspręsta. Komisija ketina prašyti leisti šioje byloje pateikti *amicus curiae* medžiagą. 2014 m. spalio 3 d. Viorelis Micula taip pat iškėlė bylą Rumunijai dėl vykdymo Rumunijos teismuose, bet 2014 m. lapkričio 3 d. Bukarešto tribunolas ieškinį atmetė.

3. **PRIEMONĖS APIBŪDINIMAS IR PAGRINDAS PRADĖTI PROCEDŪRĄ**

Priemonės apibūdinimas

(39) Vertinama priemonė – tai arbitražo teismo arbitražo sprendimu ieškovams priteistos kompensacijos mokėjimas įgyvendinant arba vykdant tą arbitražo sprendimą ir palūkanų, priskaičiuotų nuo arbitražo sprendimo priėmimo dienos, mokėjimas.

(40) Kaip pažymėta 3 konstatuojamojoje dalyje, Rumunija šią kompensaciją jau iš dalies sumokėjo 2014 m. pradžioje, užskaitydama vieno iš ieškovų, bendrovės „S.C. European Food S.A.“, mokestines skolas Rumunijos valstybei. Tokiu būdu mokestinei skolai padengti užskaityta 337 492 864 RON (apie 76 mln. EUR ([42])) suma.

(41) Kaip pažymėta 37 konstatuojamojoje dalyje, teismo paskirtas vykdytojas areštavo 45 681 714 RON (apie 10,17 mln. EUR ([43])) iš Rumunijos finansų ministerijos arbitražo sprendimui įvykdyti. Be to, Rumunijos valdžios institucijos savanoriškai pervedė likusią 472 788 675 RON (apie 106,5 mln. EUR) (įskaitant teismo paskirto vykdytojo sąnaudas, 6 028 608 RON) ([44]) į užblokuotą penkių ieškovų vardu atidarytą sąskaitą.

(42) Pasak Rumunijos valdžios institucijų, arbitražo sprendimas įvykdytas iki galo.

Pagrindas pradėti oficialią tyrimo procedūrą

(43) Sprendime pradėti procedūrą Komisija padarė pirminę išvadą, kad arbitražo teismo ieškovams priteistos kompensacijos mokėjimas įgyvendinant arba vykdant arbitražo sprendimą pagal Sutarties 107 straipsnio 1 dalį yra valstybės pagalba. Ši pirminė išvada padaryta remiantis pirminiais nustatytais faktais:

— penki ieškovai yra bendras ekonominis vienetas, kurį reikia laikyti įmone,

— sumokant priteistą kompensaciją ieškovams būtų suteiktas ekonominis pranašumas, kurio šie kitu atveju negalėtų įgyti rinkoje,

— to, kad pranašumas suteikiamas, nepaneigia faktas, kad arbitražo teismo priteista kompensacija skirta atlyginti žalai, nes arbitražo sprendimas nepatenka į precedentinio sprendimo *Asteris*, kuriame žalos atlyginimas atskirtas nuo valstybės pagalbos, taikymo sritį,

— suteiktas pranašumas yra atrankus, nes priemone naudotųsi tik ieškovai,

— pranašumas suteikiamas iš valstybinių išteklių, nes atitinkami mokėjimai būtų vykdomi iš valstybės biudžeto, o sprendimas suteikti pranašumą priskirtinas prie Rumunijos sprendimų, nesvarbu, ar Rumunija arbitražo sprendimą įvykdė savanoriškai, ar įsakius teismui,

— ieškovams priteistos kompensacijos mokėjimu iškraipoma konkurencija ir daromas poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai.

(44) Tada Komisija nustatė, kad valstybės pagalbos taisyklių taikymas šioje byloje nepaveikia Sutarties 351 straipsniu saugomų teisių ir įsipareigojimų. Komisija taip pat konstatavo, kad ieškovams priteistos kompensacijos mokėjimas būtų nauja pagalba, nes arbitražo sprendimas būtų įgyvendinamas arba vykdomas Rumunijai įstojus į Sąjungą, ir kad tai, kad kai kurios sąnaudos, kurios pagal priemonę būtų *de facto* atlyginamos, buvo ieškovų patirtos prieš įstojimą į Sąjungą, neturi reikšmės. Galiausiai Komisija padarė pirminę išvadą, kad arbitražo teismo ieškovams priteistos kompensacijos mokėjimas įgyvendinant arba vykdant arbitražo sprendimą nebūtų suderinamas su vidaus rinka, nes neatitiktų taikytinų regioninės pagalbos suderinamumo sąlygų.

([41]) Jungtinių Valstijų Kolumbijos apygardos teismo byla Nr. 1–14-cv-600 Viorel Micula prieš Rumunijos Vyriausybę, peticija dėl ICSID arbitražo sprendimo patvirtinimo ir teismo sprendimo priėmimo.
([42]) Žr. 7 išnašą.
([43]) Žr. 38 išnašą.
([44]) Žr. 40 išnašą.

4. RUMUNIJOS PASTABOS

(45) Rumunija pirmiausia pažymi, kad pagal ICSID konvencijos, kurios šalimi Rumunija tapo 1975 m., 54 straipsnio 1 dalį „kiekviena valstybė konvencijos šalis turi pripažinti, kad pagal šią konvenciją priimtas arbitražo sprendimas yra privalomas, ir savo teritorijoje vykdyti tuo arbitražo sprendimu nustatytus piniginius įpareigojimus taip, tarsi tai būtų galutinis tos valstybės teismo sprendimas“. Rumunija tvirtina, kad šios nuostatos pasekmė yra tai, kad kiekviena valstybė Konvencijos šalis yra įpareigota pripažinti ICSID arbitražo sprendimą ir užtikrinti jo vykdymą, jeigu jo vykdymas nesustabdytas pagal ICSID konvencijos taisykles, ir kad tokį arbitražo sprendimą skųsti nacionaliniuose teismuose galimybės nėra.

(46) Antra, Rumunija pabrėžia, kad Rumunijos Vyriausybė privalo laikytis Rumunijos konstitucijos, kurioje jai draudžiama daryti nederamą įtaką nacionaliniams teisėjams, kai šie sprendžia klausimą, ar priversti vykdyti arbitražo sprendimą. Rumunija pabrėžia, kad nacionalinis teismas savarankiškai nusprendė, kad įvairiais Komisijos 2014 m. išleistais aktais pagal Rumunijos teisę negalima sustabdyti arbitražo sprendimo vykdymo. Rumunija taip pat tvirtina, kad pagal Rumunijos konstituciją Sąjungos teisė apskritai yra viršesnė už (bendrąją) Rumunijos nacionalinę teisę, bet Sąjungos teise pačios Rumunijos konstitucijos panaikinti negalima.

(47) Trečia, Rumunija teigia, kad arbitražo teismo ieškovams priteistos kompensacijos nereikėtų laikyti nauja nesuderinama pagalba; pagal precedentinį sprendimą *Asteris* ją reikėtų laikyti žalos atlyginimu. Rumunija ypač prieštarauja tam, kad šioje byloje būtų taikomas precedentinis sprendimas *Lucchini*, tvirtindama, kad šios bylos faktinės aplinkybės ir faktinės aplinkybės, kuriomis ESTT rėmėsi priimdamas sprendimą *Lucchini*, skiriasi ([45]).

(48) Galiausiai Rumunija pakartotinai pabrėžia, kad šioje byloje iškilo Rumunijos įsipareigojimų pagal ICSID konvenciją ir Sąjungos teisę kolizija. Rumunija teigia, kad tol, kol ICSID lygmeniu nebus nustatyta, kurios nuostatos: ICSID konvencijos ar Sąjungos teisės, turėtų būti viršesnės, ICSID arbitražo sprendimo įgyvendinimo arba vykdymo nereikėtų laikyti neteisėta valstybės pagalba.

5. SUINTERESUOTŲJŲ ŠALIŲ PASTABOS

(49) Vienintelė suinteresuotoji šalis, pateikusi pastabas dėl sprendimo pradėti procedūrą, buvo arbitražo bylos, kurioje priimtas arbitražo sprendimas, ieškovai. Ieškovai ginčija pirmines sprendime pradėti procedūrą padarytas išvadas. Pirmiausia jie pateikia pastabas dėl i) bylos pagrindo ir ii) esą neteisingo priemonės apibūdinimo; ieškovai tvirtina, kad iii) tarp Sąjungos valstybės pagalbos taisyklių ir ES viduje sudarytos DIS kolizijos nėra, iv) arbitražo sprendimo įgyvendinimas arba vykdymas nėra valstybės pagalba arba v) bent jau nauja valstybės pagalba; ieškovai tvirtina, kad jeigu tai būtų pagalba, vi) arbitražo sprendimo įgyvendinimas arba vykdymas būtų suderinama valstybės pagalba; ieškovai nurodo, kad vii) dėl teisėtų lūkesčių apsaugos principo Komisija negali priimti neigiamo sprendimo; galiausiai tvirtina, kad viii) Komisija privalo imtis priemonių ir ieškovus tinkamai įtraukti į tyrimo procedūrą.

Dėl bylos pagrindo

(50) Ieškovai paaiškina, kad, 1989 m. žlugus komunistiniam režimui, Rumunija patyrė skaudų ekonominį nepriteklių. Padėtis buvo tokia, kad, kai Rumunija 1995 m. pradėjo stojimo į Sąjungą procesą, ji labai atsiliko nuo stojimo į Sąjungą kriterijų. Kad paspartintų ekonomikos plėtrą ir sumažintų skirtumus tarp regionų, Rumunijos Vyriausybė sukūrė regioninės plėtros sistemą ir netrukus po to priėmė NVP Nr. 24, kuriuo siekė skatinti privačiojo sektoriaus investicijas į nepalankioje padėtyje esančius regionus. NVP Nr. 24 paskatos skirtos tik tiems investuotojams, kurie kuria darbo vietas vienos iš skurdžiausių Europos šalių nepalankiausioje padėtyje esančiuose regionuose. Atsižvelgdami į šias aplinkybes, ieškovai pabrėžia, kad NVP Nr. 24 investuotojams ne tik suteikiama lengvatų, bet ir nustatomi įpareigojimai, pavyzdžiui, įpareigojama kurti darbo vietas ir įdarbinti anksčiau bedarbiais buvusius darbuotojus, kurti ir gaminti naujas medžiagas kuriame nors nepalankioje padėtyje esančiame regione, pagrindines naujai steigiamų bendrovių buveines įkurdinti kuriame nors nepalankioje padėtyje esančiame regione ir kreiptis dėl nuolatinio investuotojo pažymėjimo bei šį pažymėjimą gauti.

(51) Ieškovai taip pat paaiškina, kad jų bendrovės 2000–2002 m. gavo nuolatinio investuotojo pažymėjimus investicijoms Bihoro apskrityje. Pagal šių NIP, galiojusių iki 2009 m. balandžio 1 d., sąlygas ieškovai įsipareigojo išlaikyti savo investicijas „dukart ilgiau už laikotarpį, kurį [ieškovai] naudojosi NVP Nr. 24 nustatytomis lengvatomis“. Ieškovai tvirtina, kad savo investicijomis sukūrė apie 9 000 naujų darbo vietų, 7 000 iš jų egzistuoja ir šiandien.

([45]) Žr. Sprendimo pradėti procedūrą 39 konstatuojamąją dalį.

Ieškovai taip pat tvirtina, kad jų investicijomis padarytas poveikis išplito regione. Remdamiesi šiomis pastabomis ieškovai daro išvadą, kad savo investicijomis padėjo įveikti sunkumus, kurių sukėlė sunkios Bihoro apskrities ekonominės sąlygos, ir pagerinti gyvenimo šiame regione kokybę.

(52) Dėl valstybės pagalbos įstatymų, galiojusių Rumunijoje prieš šiai įstojant į Sąjungą, ieškovai tvirtina, kad NVP Nr. 24 parengtas prieš įsigaliojant įstatymui Nr. 143/1999, todėl NVP Nr. 24 pagal tą įstatymą buvo esama pagalba ir jai Konkurencijos tarybos leidimo nereikėjo. Ieškovai taip pat primena, kad nors Konkurencijos taryba bandė ginčyti NVP Nr. 75 Rumunijos teismuose, ji neginčijo NVP Nr. 24 suderinamumo su įstatymu Nr. 143/1999. Ieškovai taip pat primena, kad išskyrus 2001 m. lapkričio 21 d. ES bendrąją poziciją, jokiame Sąjungos pareiškime, išduotame per stojimo procesą, konkrečiai nenurodyta, kad NVP Nr. 24 valstybės pagalbos požiūriu kelia problemų.

(53) Galiausiai ieškovai nurodo, kad visais atvejais, jeigu arbitražo sprendimas nebus iki galo įgyvendintas arba jeigu jau įgyvendinta dalis, užskaičius ieškovo mokestines skolas iš mokėtinos kompensacijos, bus susigrąžinta, tai turės katastrofiškų padarinių ieškovams ir regionui, sukels grėsmę tūkstančiams darbo vietų ir bus nubraukta visa tame regione padaryta ekonominė pažanga.

Dėl priemonės apibūdinimo

(54) Ieškovai tvirtina, kad sprendime pradėti procedūrą atitinkama priemonė įvardyta netiksliai. Ieškovai pažymi sprendimo pradėti procedūrą 25 ir 26 konstatuojamąsias dalis ir pabrėžia, kad nors Komisija tvirtina tirianti tik arbitražo sprendimo įgyvendinimą arba vykdymą, iš tikrųjų ginčija atitinamą NVP Nr. 24 schemą. Ieškovai taip pat tvirtina, kad bet kuriuo atveju niekada nebuvo galutinai nustatyta, kad NVP Nr. 24 prilygsta nesuderinamai valstybės pagalbai.

(55) Ieškovai toliau teigia, kad sprendime pradėti procedūrą arbitražo sprendimas apibūdintas neteisingai ir tvirtina, kad arbitražo sprendimu tik nurodoma atlyginti žalą dėl to, kad Rumunija pažeidė DIS, juo neatkartojamos NVP Nr. 24 suteiktos lengvatos. Iš tikrųjų, pasak ieškovų, arbitražo teismas kompensaciją priteisė ne dėl priešlaikinio NVP Nr. 24 paskatų panaikinimo *per se*, DIS pažeidimu pripažinta tai, kad Rumunija nepagrįstai i) apskritai išlaikė investuotojo įpareigojimus pagal NVP Nr. 24, nors panaikino praktiškai visas pagal šį potvarkį teiktas lengvatas, ii) pažeidė teisėtus ieškovų lūkesčius dėl tolesnės galimybės naudotis NVP Nr. 24 paskatomis ir iii) elgėsi nepakankamai skaidriai ieškovų atžvilgiu.

(56) Ieškovai taip pat nurodo, kad sprendimas pradėti procedūrą pagrįstas prezumpcija, kad NVP Nr. 24 yra nesuderinama pagalba, ir kad ši prezumpcija yra klaidinga, nes NVP Nr. 24 kaip regioninės pagalbos suderinamumas niekada galutinai nenustatytas.

Dėl to, kad Sąjungos valstybės pagalbos taisyklių ir ES viduje sudarytų DIS kolizijos nėra

(57) Ieškovai pažymi sprendimo pradėti procedūrą 51–55 konstatuojamąsias dalis ir tvirtina, kad Sąjungos teisės nuostatos dėl valstybių narių įsipareigojimų pagal tarptautinę teisę šioje byloje neturi reikšmės, nes tarp Sąjungos valstybės pagalbos teisės ir DIS kolizijos nėra. Pagrindinis ieškovų argumentas yra tas, kad bet kokia kolizija paneigiama tuo, jog aptariamas arbitražo procesas pradėtas prieš Rumunijai įstojant į Sąjungą. Teigiama, kad Rumunijos prievolė įgyvendinti arbitražo sprendimą radosi tada, kai padarytas nurodytas DIS pažeidimas, t. y. prieš Rumunijai įstojant į Sąjungą, todėl jam Sąjungos teisė nepadarė įtakos.

Dėl to, kad arbitražo sprendimo įgyvendinimas ir (arba) vykdymas apibūdinamas kaip valstybės pagalba

(58) Ieškovai teigia, kad arbitražo sprendimo įgyvendinimas arba vykdymas Rumunijoje pagal Sutarties 107 straipsnio 1 dalį nėra valstybės pagalba.

(59) Pirma, nors ieškovai neginčija to, kad bendroves „S.C. European Food S.A.“, „S.C. Starmill S.R.L.“, ir „S.C. Multipack“ reikia laikyti įmonėmis, tvirtina, kad negalima laikyti, kad Ioanas ir Viorelis Miculos patys vykdo ekonominę veiklą. Ypač nurodoma, jog to, kad broliai Miculos turi įvairių įmonių akcijų, nepakanka, kad juos būtų galima laikyti įmonėmis. Ieškovai taip pat teigia, kad trys pirmiau paminėtos bendrovės ir broliai Miculos negali būti laikomi bendru ekonominiu vienetu, nes brolių interesai nesutampa su bendrovių interesais.

(60) Antra, ieškovai pabrėžia, kad arbitražo sprendimo įgyvendinimu jiems pranašumo nesuteikiama. Jie tvirtina, kad priemonės, kuriomis vykdomi teisiniai įsipareigojimai, pavyzdžiui, atlyginama žala, nėra lengvatinės sąlygos įmonėms. Atsižvelgdami į tai ieškovai tvirtina, kad Komisija negali remtis Generalinio advokato D. Ruiz-Jarabo Colomero išvada byloje *Atzeni*, nes toje byloje nagrinėtas žalos atlyginimas gavėjui už tai, kad susigrąžinta jau išmokėta nesuderinama pagalba. Ieškovai teigia, kad šiuo atveju, priešingai, jokia valstybės pagalba, juolab neteisėta,

jiems išmokėta nebuvo, tuo šis atvejis skiriasi nuo nagrinėtojo Sprendime *Atzeni*. Ieškovai taip pat teigia, kad šio atvejo negalima prilyginti sprendime pradėti procedūrą cituotuose sprendimuose nagrinėtiems atvejams, kuriais nuspręsta, kad sutarčių nuostatos, pagal kurias gavėjams atlyginta už nesuderinamos valstybės pagalbos išieškojimą, pačios yra valstybės pagalba.

(61) Ieškovai taip pat teigia, kad arbitražo sprendimo įgyvendinimas arba vykdymas tiesiogiai atitiktų precedentinį sprendimą *Asteris*. Jie tvirtina, kad remiantis precedentinio sprendimo *Asteris*, taip pat sprendimų *Denkavit* ([46]) ir *ThyssenKrupp* ([47]) logika, žalos atlyginimui negalioja valstybių narių diskrecija, tad žalos atlyginimo negalima laikyti valstybės pagalba. Taip pat tvirtinama, kad Rumunijos įsipareigojimai pagal DIS yra bendrųjų atsakomybės taisyklių, kurioms taikomas precedentinis sprendimas *Asteris*, išraiška. Dėl Komisijos argumento, kad Sprendimas *Asteris* netaikomas žalos kompensacijai, priteistai pagal ES viduje sudarytas DIS, laikomas nesuderinamomis su Sąjungos teise, ieškovai teigia, kad dėl jokio nesuderinamumo pagal DIS priimtas arbitražo sprendimas netaptų niekinis. Be to, arbitražo sprendimo įgyvendinimo arba vykdymo negalima laikyti netiesiogine valstybės pagalba, nes arbitražo sprendimu negrąžinama panaikinta NVP Nr. 24 schema; teigiama, kad arbitražo sprendimu nurodoma atlyginti žalą dėl Rumunijos savarankiško sprendimo, *inter alia*, išlaikyti nepagrįstą ieškovams užkrautą naštą.

(62) Ieškovai taip pat tvirtina, kad Komisijos argumentai dėl DIS nesuderinamumo su Sąjungos teise neturi reikšmės, nes ginčas, dėl kurio vyko arbitražo procesas ir galiausiai buvo priimtas arbitražo sprendimas, iškilo prieš Rumunijai įstojant į Sąjungą. Tvirtindami, kad Komisijos sprendime pradėti procedūrą išdėstyti argumentai yra grindžiami klaidingai susiejant arbitražo sprendimo įgyvendinimą ir (arba) vykdymą su NVP Nr. 24 schemos nesuderinamumu, ieškovai dar kartą nurodo, kad bet kuriuo atveju arbitražo sprendimu nurodyta atlyginti žalą ne dėl Rumunijos sprendimo laikytis Sąjungos valstybės pagalbos taisyklių.

(63) Ieškovai taip pat tvirtina, kad ESTT sprendimas *Lucchini*, kuriuo Komisija rėmėsi sprendime pradėti procedūrą, šioje byloje neturi reikšmės. Ieškovų nuomone, sprendime *Lucchini* tik nustatoma, kad nacionalinės teisės nuostatomis negalima trukdyti susigrąžinti nesuderinamą pagalbą, ir nenagrinėjamas arbitražo sprendimo, kuriuo nurodoma atlyginti žalą už DIS pažeidimą, įgyvendinimas ir (arba) vykdymas.

(64) Trečia, dėl arbitražo sprendimo įgyvendinimo ir (arba) vykdymo priskirtinumo Rumunijos veiksmams, ieškovai tvirtina, kad Komisijos vertinimo negalima grįsti paties NVP Nr. 24 priskirtinumu. Jie taip pat teigia, kad ICSID arbitražo sprendimo įgyvendinimas ir (arba) vykdymas yra savaiminė ir nesavanoriška Rumunijos įsipareigojimų pagal ICSID konvenciją pasekmė. Pasak ieškovų, nesavanoriškas veiksmas nėra priskirtinas prie valstybės veiksmų ir negali būti valstybės pagalba. Jie dar pabrėžia, kad ICSID arbitražo sprendimų nacionaliniai teismai negali peržiūrėti, jų vykdymo negalima blokuoti remiantis vidaus *ordre public* arba nesuderinamumu su Sąjungos teise.

(65) Ieškovai taip pat tvirtina, kad Rumunijos įsipareigojimų pagal ICSID konvenciją vėlesnė Rumunijos narystė Sąjungoje nepaveikė. Jie paaiškina, kad šiuo atveju ES teisė netaikytina, nes nurodytas DIS pažeidimas padarytas ir byla pradėta prieš Rumunijai įstojant į Sąjungą.

(66) Ketvirta, dėl atrankumo ieškovai tvirtina, kad arbitražo sprendimo įgyvendinimas ir (arba) vykdymas nėra atrankus, nes DIS ir ICSID konvencijoje sukurta bendros atsakomybės sistema, kuri yra vienodai taikytina bet kuriam investuotojui. Todėl pagal šią sistemą priteista žalos kompensacija nėra atranki. Atsižvelgdami į šias aplinkybes, ieškovai taip pat cituoja Komisijos argumentą, kad „nors DIS suteikiama naudos, nes jomis apsaugomos turtinės teisės užsienyje, DIS negalima laikyti [Sutarties] 107 straipsnio 1 dalyje draudžiama valstybės pagalba, nes nauda suteikiama ne tam tikroms įmonėms arba tam tikrų prekių gamybai, bet bendrai visiems investuotojams, nepaisant to, kokiame sektoriuje jie veikia“.

(67) Galiausiai ieškovai paneigia, kad arbitražo sprendimo įgyvendinimu galėtų būti iškraipyta konkurencija ir paveikta valstybių narių tarpusavio prekyba. Jie teigia, kad sprendime pradėti procedūrą išdėstytų argumentų negalima taikyti broliams Miculoms, nes jie esą nevykdo jokios ekonominės veiklos, dėl to jokiomis jiems mokamomis išmokomis neįmanoma iškraipyti konkurencijos arba paveikti valstybių narių tarpusavio prekybos. Bendriau tariant, ieškovai tvirtina, kad įgyvendinant arbitražo sprendimą ieškovams nebūtų suteikta pranašumo, todėl bet kokią prielaidą dėl poveikio konkurencijai arba prekybai galima atmesti.

([46]) Byla 61/79 *Amministrazione delle finanze dello Stato* prieš *Denkavit italiana*, ES:C:1980:100.

([47]) 2007 m. lapkričio 20 d. Komisijos sprendimas 2008/408/EB dėl valstybės pagalbos C 36/A/06 (ex NN 38/06), kurią Italija suteikė „ThyssenKrupp“, „Cementir“ ir „Nuova Terni Industrie Chimiche“ (OL L 144, 2008 6 4, p. 37).

Dėl to, kad arbitražo sprendimo įgyvendinimas ir (arba) vykdymas apibūdinamas kaip nauja pagalba

(68) Ieškovai toliau kelia klausimą dėl to, kad arbitražo sprendimo įgyvendinimas ir (arba) vykdymas apibūdintas kaip nauja pagalba. Jie pažymi, kad Rumunijai įstojus į Sąjungą vieninteliai įvykę dalykai buvo paties arbitražo sprendimo priėmimas ir vykdymas. Pirmiausia nurodoma, kad sprendimo vykdymas Rumunijoje yra savaiminė arbitražo sprendimo pasekmė, o ne atskiro sprendimo rezultatas. Tuo metu svarbūs momentai, pasak ieškovų, buvo NVP Nr. 24 priėmimas, NIP išdavimas ieškovams arba bent DIS sudarymas. Ieškovai taip pat remiasi teismų praktika ir Komisijos praktika, susijusia su valstybės garantijomis (remiantis ja, svarbus laiko momentas yra tas, kada garantija suteikta, o ne tas, kada ja pasinaudota arba kada sumokėtos išmokos) ir tvirtina, kad tais atvejais, kai kompensacijos mokėjimas yra tarptautiniu susitarimu nustatyto įsipareigojimo dalis, reikėtų laikyti, kad lemiamos reikšmės turi to susitarimo sudarymo data.

Dėl arbitražo sprendimo įgyvendinimo ir (arba) vykdymo suderinamumo

(69) Ieškovai pirmiausia teigia, kad tais atvejais, kai Komisija tiria pagalbą, apie kurią nepranešta, ir kai atitinkama valstybė narė nepateikia jokių suderinamumo argumentų, Komisijai tenka pareiga išnagrinėti, ar pagalba gali būti suderinama pagal kurias nors taikytinas taisykles arba gaires, o prireikus prašyti, kad valstybė narė arba pagalbos gavėjas pateiktų išsamesnės informacijos.

(70) Dėl sprendime pradėti procedūrą pateiktos pirminės suderinamumo analizės ieškovai teigia, kad ji iš principo klaidinga, nes joje arbitražo sprendimo įgyvendinimui ir (arba) vykdymui taikomos dabartinės Regioninės pagalbos gairės (toliau – RPG), nors visiškai akivaizdu, kad arbitražo sprendimo įgyvendinimas ir (arba) vykdymas nėra motyvuojamas jokiu regioninės plėtros tikslu. Ieškovų nuomone, vėl pabrėžiant, kad sprendime pradėti procedūrą daroma klaidinga prielaida, jog įgyvendinus arbitražo sprendimą būtų atgaline data grąžintas NVP Nr. 24, vienintelė pagalba, kuri galėjo būti suteikta, buvo NVP Nr. 24 schemoje numatytos lengvatos. Tad NVP Nr. 24 reikėjo vertinti pagal 1998 m. RPG, pagal kurias šios lengvatos būtų turėję būti pripažintos suderinamomis.

(71) Toliau ieškovai tvirtina, kad niekada nebuvo priimtas pagrįstas oficialus sprendimas, kuriame būtų nustatyta, kad NVP Nr. 24 prilygsta nesuderinamai valstybės pagalbai. Rumunijos konkurencijos tarybos sprendimas (Sprendimas Nr. 244), kuriuo panaikintas NVP Nr. 24, pasak ieškovų, buvo klaidingas, nes jame neįvertintas suderinamumas, nepagrįstos išvados. Be to, ieškovai tvirtino, kad Rumunijos Vyriausybė, priimdama NVP Nr. 75, kuriuo dar kartą patvirtino NVP Nr. 24, panaikino Konkurencijos tarybos sprendimą. Ieškovai taip pat nurodo, jog tai, kad Konkurencijos tarybos skundus dėl NVP Nr. 75 Rumunijos teismai atmetė, yra dar vienas įrodymas, kad NVP Nr. 24 ir NVP Nr. 75 yra viršesni už Konkurencijos tarybos sprendimą.

(72) Ieškovai dar tvirtina, kad Komisija nebuvo ir nėra kompetentinga peržiūrėti NVP Nr. 24, net ir epizodiškai. Atitinkamos NVP Nr. 24 dalys panaikintos prieš Rumunijai įstojant į Sąjungą. Dėl vertinimo, kad arbitražo sprendimu grąžinama pagal NVP Nr. 24 teikta pagalba, ieškovai tvirtina, kad Komisija neturi peržiūros kompetencijos. Atsižvelgdami į šias aplinkybes, ieškovai taip pat pažymi Komisijos sprendimą valstybės pagalbos byloje N 380/2004, kuriame Komisija konstatavo, kad arbitražo sprendimo, priimto prieš įstojant į Sąjungą ir susijusio tik su laikotarpiais prieš stojimą į Sąjungą, įgyvendinimas po įstojimo į Sąjungą nėra valstybės pagalba.

(73) Galiausiai ieškovai tvirtina, kad NVP Nr. 24 ir atskiros paskatos pagal NVP Nr. 24 buvo suderinamos su vidaus rinka pagal taikytinas 1998 m. RPG, nes atitiko visas suderinamumo sąlygas. Atsižvelgdami į šias aplinkybes jie tvirtina, kad, pirma, NVP Nr. 24 iš tikrųjų galima laikyti suderinama investicine pagalba, ne pagalba veiklai, ir, antra, net jei NVP Nr. 24 būtų suprantamas kaip pagalba veiklai, NVP Nr. 24 vis tiek buvo suderinamas.

Dėl teisėtų lūkesčių

(74) Ieškovai tvirtina, kad Komisijos sprendimas, kad arbitražo sprendimo įgyvendinimas arba vykdymas prieštarauja valstybės pagalbos taisyklėms, pažeistų teisėtus ieškovų lūkesčius. Jie tvirtina, kad prieš Rumunijai įstojant į Sąjungą Sąjunga aiškiai skatino Rumuniją sudaryti DIS su valstybėmis narėmis, kad Komisija ir toliau remia DIS sudarymą, kad ieškovai kliovėsi savo lūkesčiais, kad arbitražo procedūromis bus užtikrinta, jog Rumunijos sprendimu išlaikyti visus įpareigojimus investuotojams pagal NVP Nr. 24 padaryta žala jiems būtų atlyginta, ir kad nėra jokio viršesnio viešojo intereso, dėl kurio ieškovų lūkesčių būtų galima nepaisyti.

Dėl ieškovų procesinių teisių

(75) Galiausiai ieškovai tvirtina, kad pagal teismų praktiką suinteresuotosioms šalims „suteikiama teisė dalyvauti administracinėje procedūroje tiek, kiek yra tinkama atsižvelgiant į nagrinėjamo atvejo aplinkybes“ ([48]). Tvirtindami, kad Rumunija nesugebėjo ieškovų tinkamai įtraukti į valstybės pagalbos procedūrą, dėl to ieškovai esą atsidūrė ypač nepalankioje padėtyje, ieškovai įspėja, kad jei Komisija nesudarys galimybių ieškovams tinkamai ginti savo interesus ir jų labiau neįtrauks į procedūrą, Komisijos galutinis sprendimas gali būti negaliojantis. Ieškovai daro išvadą ir pažymi, kad Komisijos praktika valstybės pagalbos bylose apskritai nepakankamai užtikrinamos tariamų pagalbos gavėjų procesinės teisės, ir tai, kadangi nėra veiksmingų teisių gynimo priemonių, prieštarauja Europos žmogaus teisių konvencijos 6 straipsnio 1 daliai ir ES pagrindinių teisių chartijos 47 straipsniui.

6. **RUMUNIJOS PATEIKTOS PASTABOS DĖL TREČIŲJŲ ŠALIŲ PASTABŲ**

(76) Atsakyme į ieškovų pateiktas pastabas Rumunija pirmiausia atmeta teiginį, kad pačių Ioano ir Viorelio Miculų taikant ES valstybės pagalbos teisės normas negalima laikyti įmonėmis. Rumunija tvirtina, kad penkis ieškovus veikiau reikėtų laikyti vienu ekonominiu vienetu, nes broliai Miculos tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoja bendroves ieškoves. Kad patvirtintų šį teiginį, Rumunija, *inter alia*, paaiškina, kad per Rumunijos ir ieškovų derybas, vykusias po arbitražo sprendimo priėmimo, broliai Miculos priėmė oficialų sprendimą trijų bendrovių ieškovių vardu.

(77) Antra, Rumunija atmeta ieškovų bandymus paneigti ryšį tarp NVP Nr. 24 numatytų paskatų panaikinimo ir žalos kompensacijos skyrimo arbitražo sprendimu. Ji teigia, kad iš arbitražo sprendimo yra aišku, kad žalos vertę arbitražo teismas nustatė remdamasis ekonominiais pranašumais, kuriuos ieškovai būtų įgiję, jeigu paskatos būtų buvusios išlaikytos.

(78) Trečia, dėl ieškovų teiginio, kad jie nebuvo ir nėra tinkamai įtraukti į valstybės pagalbos tyrimą, Rumunija paneigia, kad nesugebėjo iš karto perduoti sprendimo pradėti procedūrą ieškovams. Rumunija taip pat tvirtina, kad neturi teisinės pareigos ieškovus įtraukti labiau, negu įtraukia ir įtraukė šioje byloje.

7. **ĮVERTINIMAS**

7.1. **Pagalbos buvimas**

(79) Sutarties 107 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad „valstybės narės arba iš jos valstybinių išteklių bet kokia forma suteikta pagalba, kuri, palaikydama tam tikras įmones arba tam tikrų prekių gamybą, iškraipo konkurenciją arba gali ją iškraipyti, yra nesuderinama su vidaus rinka, kai ji daro įtaką valstybių narių tarpusavio prekybai“. Taigi, priemonė yra valstybės pagalba, jeigu išpildomos šios keturios kartu taikomos sąlygos:

— priemonę taikant įmonei suteikiamas atrankusis ekonominis pranašumas,

— priemonė turi būti priskirtina prie valstybės priemonių ir finansuojama iš valstybinių išteklių,

— priemonė turi iškraipyti konkurenciją arba kelti tokią grėsmę,

— priemonė turi galėti daryti įtaką valstybių narių tarpusavio prekybai.

(80) Komisija pabrėžia, kad valstybės pagalbos sąvoka yra Sutartyje tiesiogiai apibrėžta objektyvi teisės sąvoka. Tai, ar konkreti priemonė yra valstybės pagalba, priklauso ne tik nuo valstybių narių ketinimų arba pagrindimo ją teikiant, bet ir nuo aptariamos priemonės poveikio ([49]).

Įmonė

(81) ESTT nuosekliai laikėsi apibrėžties, kad įmonės – tai ekonominę veiklą vykdantys subjektai, nepaisant jų teisinio statuso ir finansavimo būdo ([50]). Taigi, tai, kaip klasifikuojamas konkretus subjektas, visiškai priklauso nuo jo veiklos pobūdžio.

([48]) Cituojamas Sprendimo *Olympiaki Aeroporia Ypiresies*, T-68/03, ES:T:2007:253, 42 punktas.
([49]) Sprendimo *British Aggregates prieš Komisiją*, C-487/06 P, ES:C:2008:757, 85 ir 89 punktai ir cituojama teismų praktika, ir Sprendimo *Komisija prieš Nyderlandus (NOx)*, C-279/08 P, ES:C:2011:551, 51 punktas.
([50]) Sprendimo *Pavlov ir kiti*, sujungtos bylos C-180/98–C-184/98, ES:C:2000:428, 74 punktas.

(82) Taikant valstybės pagalbos taisykles, atskiri juridiniai subjektai gali būti laikomi bendru ekonominiu vienetu. Tada šis ekonominis vienetas yra laikomas atitinkama įmone. Kaip ESTT anksčiau jau konstatavo, „[k]onkurencijos teisėje sąvoką „įmonė“ reikia suprasti kaip ekonominį vienetą <…> net jeigu pagal teisės normas tą ekonominį vienetą sudaro keli, fiziniai arba juridiniai, asmenys“ ([51]). Norėdamas nustatyti, ar keletas subjektų sudaro ekonominį vienetą, ESTT tikrina, ar yra kontroliuojančioji dalis arba funkcinių, ekonominių arba organinių sąsajų ([52]).

(83) Ieškovai arbitražo byloje, kurioje priimtas arbitražo sprendimas, yra broliai Ioanas Micula, Viorelis Micula ir trys jiems priklausančios bendrovės („S.C. European Food S.A.“, „S.C. Starmill S.R.L.“ ir „S.C. Multipack“). Aišku, kad šios trys bendrovės vykdo ekonominę veiklą, nes specializuojasi atitinkamai pramoninės maisto produktų, malimo produktų, plastikinių pakuočių gamybos srityje. Todėl visos trys yra įmonės. Šio apibūdinimo ieškovai neginčija.

(84) Tačiau ieškovai tvirtina, kad broliai Miculos patys, kaip fiziniai asmenys, taikant Sutarties 107 straipsnio 1 dalį negali būti laikomi įmonėmis, vadinasi, įgyvendinant arba vykdant arbitražo sprendimą jiems sumokėtos lėšos nebūtų valstybės pagalba. Pirmiausia nurodoma, kad brolių Miculų interesai nesutampa su trijų bendrovių ieškovių interesais.

(85) Tačiau Komisija konstatuoja, kad trys bendrovės ir broliai Miculos pagal valstybės pagalbos taisykles visi kartu sudaro bendrą ekonominį vienetą. Todėl šis ekonominis vienetas laikomas atitinkama įmone.

(86) Išvada padaryta remiantis, pirma, tuo, kad broliams Miculoms tiesiogiai arba netiesiogiai priklauso praktiškai išimtinė trijų bendrovių ieškovių nuosavybė, taigi broliai Miculos šiose bendrovėse turi kontrolės interesų.

(87) Antra, darant šią išvadą atsižvelgiama į tai, kad bendrovės ieškovės sudaro didesnės bendrovių grupės, „European Food and Drinks Group“ (toliau – EFDG) dalį. Per arbitražo procesą broliai Miculos taip pat reikalavo kompensacijos kitoms EFDG bendrovėms, kurios esą patyrė nuostolių dėl Rumunijos veiksmų, dėl kurių pradėta ši byla. Iš tikrųjų, ieškovai užuot reikalavę atlyginti nuostolius kiekvienai bendrovei ieškovei ir dviem fiziniams asmenims ieškovams atskirai ir atskirai nurodę nuostolių dydį, savo prašymą sumokėti kompensaciją grindė nuostoliais, kuriuos esą patyrė visa EFDG. Išnagrinėjęs EFDG nuosavybės struktūrą ir nustatęs, kad broliams Miculoms tiesiogiai arba netiesiogiai priklauso 99,96 % visų EFDG grupės bendrovių, kurių žalą broliai Miculos reikalavo atlyginti (tai „European Drinks S.A.“, „Rieni Drinks S.A.“, „Scandin Distillers S.A.“, „Transilvania General Import-Export S.R.L.“, „West Leasing S.R.L.“), arbitražo teismas su tuo sutiko ir leido ieškovams prašyti atlyginti visos EFDG nuostolius ([53]). Toks ieškovų elgesys per arbitražo procesą ir atitinkami arbitražo teismo sprendimai rodo, kad broliai Miculos ir trys bendrovės ieškovės, taip pat pirmiau paminėtos EFDG grupės bendrovės, sudaro bendrą ekonominį vienetą, turintį bendrą ekonominį interesą.

(88) Trečia, apibūdinimą, kad broliai Miculos ir jų bendrovės yra bendras ekonominis vienetas, taip pat patvirtina tai, kaip arbitražo sprendime jiems skirta kompensacija. Arbitražo sprendime kompensacija ne paskirstyta kiekvienam iš penkių ieškovų atskirai, bet skirta „kolektyviai“, „bendra išmoka“. Tai, kad penki ieškovai (t. y. įskaitant bendroves ieškoves) prašė arbitražo teismo visą kompensaciją skirti tik broliams Miculoms, rodo, kad bendrovės ieškovės neturi autonomijos brolių Miculų atžvilgiu. Arbitražo teismas galiausiai leido kiekvienam ieškovui gauti visą priteistos kompensacijos sumą ir tada kompensaciją paskirstyti tarp ieškovų savo nuožiūra, nepaisant kiekvieno ieškovo faktiškai patirtos žalos.

(89) Šios išvados nekeičia ieškovų argumentas, kad šį atvejį reikia skirti nuo Sprendime *Hydrotherm* nagrinėto atvejo, nes toje byloje fizinis asmuo buvo partneris, asmeniškai atsakingas už įvairių bendrovių, su kuriomis kartu laikytas bendru ekonominiu vienetu, finansinius įsipareigojimus, o broliai Miculos tokios asmeninės atsakomybės neturi. Atsakydama Komisija primena, kad atitinkamuose ESTT Sprendimo *Hydrotherm* punktuose fizinio asmens asmeninė

([51]) Sprendimo *Hydrotherm*, C-170/83, ES:C:1984:271, 11 punktas. Taip pat žr. Sprendimo *Pollmeier Malchow prieš Komisiją*, T-137/02, ES:T:2004:304, 50 punktą.

([52]) Sprendimo *Acea Electrabel Produzione SpA prieš Komisiją*, C-480/09, P ES:C:2010:787, 47–55 punktai; Sprendimo *Cassa di Risparmio di Firenze SpA ir kiti*, C-222/04, ES:C:2006:8, 112 punktas.

([53]) Žr. arbitražo sprendimo 935–936 ir 943 punktus.

atsakomybė neminima iš viso; ESTT tik pažymėjo, kad aptariamas fizinis asmuo „visiškai kontroliuoja“ aptariamas bendroves ([54]). Kaip jau minėta, dėl savo nuosavybės broliai Miculos taip pat visiškai kontroliuoja bendroves ieškoves ir kitas atitinkamas EFDG bendroves.

(90) Priešingai ieškovų argumentams Komisija taip pat mano, kad šiuo atveju galioja ir Sprendimo *Cassa di Risparmio di Firenze* logika. Tame sprendime ESTT pripažino, kad subjektas ekonominę veiklą gali vykdyti tiesiogiai arba netiesiogiai, kontroliuodamas veiklos vykdytoją, kuris kartu su tuo subjektu sudaro ekonominį vienetą. Nors ESTT pripažįsta, kad paprasto akcijų ar net ir jų kontrolinio paketo turėjimo, iš jo išplaukiančio naudojimosi akcininko arba nario teisėmis ir, jei taikoma, dividendų kaip nuosavybės vaisių gavimo nepakanka tam, kad jas turintį subjektą būtų galima laikyti užsiimančiu ūkine veikla, akivaizdu, kad šis atvejis yra kitoks. Iš tikrųjų, pasak ESTT „vien tai, kad turimas tikslinės bendrovės kontrolinis akcijų paketas ir tiesiogiai ar netiesiogiai dalyvaujama jos valdyme bendrovę veiksmingai kontroliuojant, turi būti laikoma dalyvavimu ekonominėje veikloje, kuria verčiasi kontroliuojamoji bendrovė“ ([55]). ESTT taip pat norėjo pažymėti, kad „paprasčiausio įmonės padalinimo į dvi skirtingas įmones negali pakakti, kad valstybės pagalbos taisyklės nebūtų taikomos“ ([56]). Ši logika taikoma tada, kai vienas iš dviejų atitinkamų subjektų yra fizinis asmuo. Kitu atveju pagalba fiziniam asmeniui, kuris yra įmonės kontroliuojantysis akcininkas, nebūtų laikoma valstybės pagalba, net jei fizinis asmuo galėtų panaudoti tą pagalbą kontroliuojamos įmonės naudai. Iš tikrųjų šioje byloje valstybės pagalbos taisyklių taikymui negali turėti jokios reikšmės tai, ar kompensacija, kurią arbitražo teismas kolektyviai priteisė visiems penkiems ieškovams, išmokama broliams Miculoms, ar jiems priklausančioms bendrovėms.

(91) Komisija daro išvadą ir konstatuoja, kad broliai Miculos ir trys bendrovės ieškovės kartu sudaro bendrą ekonominį vienetą, kuris taikant Sutarties 107 straipsnio 1 dalį laikomas įmone. Kitos EFGD bendrovės, kurių esą patirtiems nuostoliams padengti broliams Miculoms arbitražo sprendimu priteista kompensacija („European Drinks S.A.“, „Rieni Drinks S.A.“, „Scandic Distilleries S.A.“, „Transilvania General Import-Export S.R.L.“, „West Leasing S.R.L“) ([57]) taip pat įeina į šį bendrą ekonominį vienetą. Galutinis pagalbos priemonės gavėjas yra šis bendras ekonominis vienetas, kurį sudaro penki ieškovai ir šios EFDG bendrovės.

Ekonominis pranašumas (1)

(92) Kaip apibrėžta SESV 107 straipsnio 1 dalyje, pranašumas – tai bet kokia ekonominė nauda, kurios įmonė nebūtų gavusi įprastomis rinkos sąlygomis, t. y. be valstybės intervencijos ([58]). Nustatant, ar tam tikra priemone įmonei suteikiamas ekonominis pranašumas, tiksli tos priemonės forma taip pat nesvarbi. Pranašumas, pavyzdžiui, suteikiamas visais atvejais, kai įmonėms nereikia padengti savo ekonominei veiklai būdingų sąnaudų.

(93) Arbitražo sprendimu arbitražo teismas iš Rumunijos priteisė ieškovams 376 433 229 RON kompensaciją ir palūkanas. Norint iki galo suprasti, kodėl arbitražo sprendimo įgyvendinimu arba vykdymu ieškovams suteikiama ekonominio pranašumo, pirmiausia reikia išnagrinėti, kuo remdamasis arbitražo teismas tame arbitražo sprendime nustatė, kad kompensacija turėtų būti išmokėta ieškovams.

(94) Nusprendęs, kad Rumunija pažeidė DIS, arbitražo teismas paaiškino, kad žalos kompensacija turėjo būti priteista remiantis principu, kad „turi būti atkurta tokia ieškovo padėtis, kurioje jis, labiausiai tikėtina, būtų buvęs, jei nebūtų buvę padaryta tarptautinės neteisybės“ ([59]). Jis taip pat paaiškino, kad kompensuojant žalą galima atlyginti tik tuos nuostolius, kurie yra priežastiniu ryšiu susiję su veiksmu, kuriuo padaryta tarptautinė neteisybė, ir kad „visi ieškovų nurodyti DIS pažeidimai kyla dėl to paties: priešlaikinio [NVP Nr. 24] paskatų panaikinimo arba tiesioginių to priešlaikinio panaikinimo padarinių“ ([60]). Norėdamas tiksliai įvertinti ieškovams mokėtiną kompensaciją, arbitražo teismas atsižvelgė į tai, ar nuostoliai iš tikrųjų patirti ir ar buvo tiesiogiai susiję su skatinimo schemos panaikinimu.

([54]) Sprendimo C-170/83 *Hydrotherm*, ES:C:1984:271, 10 punktas.
([55]) Sprendimo *Cassa di Risparmio di Firenze SpA ir kiti*, C-222/04, ES:C:2006:8, 112 punktas.
([56]) Sprendimo *Cassa di Risparmio di Firenze SpA ir kiti*, C-222/04, ES:C:2006:8, 114 punktas.
([57]) Žr. 87 ir 88 konstatuojamąsias dalis.
([58]) Sprendimo *SFEI ir kt.*, C-39/94, ES:C:1996:285, 60 punktas; Sprendimo *Ispanija prieš Komisiją*, C-342/96 ES:C:1999:210, 41 punktas.
([59]) Arbitražo sprendimo 917 punktas.
([60]) Arbitražo sprendimo 928 punktas.

Pavyzdžiui, nagrinėdamas priteistą žalos dėl padidėjusios cukraus kainos kompensaciją arbitražo teismas konstatavo ([61]): „Ir žalos faktas, ir priežastinis ryšys tarp paskatų panaikinimo ir patirtos žalos, tinkamai įrodyti. Nekyla abejonių, kad panaikinus Žaliavų paskatą ieškovams reikėjo daugiau mokėti už cukrų, pirktą po 2005 m. vasario mėn.“.

(95) Atsižvelgiant į tai, yra aišku, kad įgyvendindama arba vykdydama arbitražo sprendimą Rumunija ieškovams suteikia sumą, kuri tiksliai atitinka pagal panaikintą NVP Nr. 24 schemą numatytus teikti pranašumus nuo panaikinimo momento (2005 m. vasario 22 d.) iki suplanuotos galiojimo pabaigos (2009 m. balandžio 1 d.). Tiksliau, įgyvendinant arba vykdant arbitražo sprendimą *de facto* atlyginami muitai už 2005 m. vasario 22 d.–2009 m. kovo 31 d. importuotą cukrų ir kitas žaliavas, taip pat muitai už importuotą cukrų, kurio ieškovai būtų išvengę, jeigu būtų turėję galimybę sukaupti cukraus atsargas iki numatyto NVP Nr. 24 lengvatų galiojimo pabaigos 2009 m. kovo 31 d. Be to, siekdamas užtikrinti, kad ieškovai visapusiškai pasinaudotų panaikintą schemą atitinkančia suma ir „būtų atkurta tokia ieškovų padėtis, kurioje jie, labiausiai tikėtina, būtų buvę“, arbitražo teismas taip pat priteisė sumokėti palūkanas ir kompensaciją už esą prarastas galimybes ir prarastą pelną ([62]). Faktiškai įgyvendinant arba vykdant arbitražo sprendimą atkuriama padėtis, kurioje ieškovai, labiausiai tikėtina, būtų buvę, jei NVP Nr. 24 schema niekada nebūtų buvusi panaikinta.

(96) Vadinasi, įgyvendinant arba vykdant arbitražo sprendimą ieškovams suteikiamas ekonominis pranašumas, kurio šie kitu atveju rinkoje neįgytų. Pirma, žaliavų, naudojamų galutiniams produktams, sąnaudos yra įprastos įmonių veiklos išlaidos ir padengus dalį įmonių įprastų veiklos išlaidų, toms įmonėms suteikiamas atskiras pranašumas. Antra, ieškovams kompensuojant prarastą pelną, nes jie turėjo patys dengti savo išlaidas, taip pat suteikiamas ekonominis pranašumas, kurio nebūtų galima įgyti rinkos sąlygomis, jeigu nebūtų arbitražo sprendimo; įprastomis sąlygomis įmonė būtų turėjusi pati dengti savo ekonominei veiklai būdingas sąnaudas, todėl šio pelno nebūtų gavusi. Trečia, ieškovams sumokėjus palūkanas už išmokas, kurios esą turėjo būti sumokėtos praeityje ir pačios turi būti laikomos suteikiančiomis pranašumo, suteikiamas atskiras ir papildomas pranašumas. Vėlgi, įprastomis rinkos sąlygomis, jeigu nebūtų arbitražo sprendimo, įmonė būtų turėjusi pati padengti įprastas savo veiklos išlaidas, nebūtų gavusi esą prarasto pelno, todėl nebūtų galėjusi pasinaudoti palūkanomis už šį kapitalą. Iš tikrųjų, panaikindama NVP Nr. 24 Rumunija atkūrė įprastas konkurencijos rinkoje, kurioje veikia ieškovai, sąlygas, ir visais atvejais bandant kompensuoti ieškovams NVP Nr. 24 panaikinimo padarinius suteikiama pranašumo, kurio negalima įgyti įprastomis rinkos sąlygomis.

(97) Ieškovų bandymas atskirti kompensacijos priteisimą nuo NVP Nr. 24 paskatų panaikinimo yra neįtikinamas. Ieškovai tvirtina: „[Š]ioje byloje ICSID arbitražo teismas padarė išvadą, kad sprendimas laikytis ES valstybės pagalbos taisyklių atitiko Rumunijos įsipareigojimus pagal DIS ir kompensaciją ieškovams priteisė ne tuo pagrindu. ICSID arbitražo teismas žalos kompensaciją veikiau priteisė dėl Rumunijos valstybės neteisingų veiksmų, kuriuos sudarė tai, kad panaikinus schemą išlaikyti NVP Nr. 24 nustatyti įpareigojimai, ir tai, kad elgsena investuotojų atžvilgiu buvo neskaidri.“

(98) Šis arbitražo sprendimo apibūdinimas netikslus, jame bet kuriu atveju neatsižvelgta į arbitražo sprendimo įgyvendinimo ir (arba) vykdymo poveikį. Jau pažymėta, kad arbitražo teismas manė, jog esą padaryti DIS pažeidimai kilo dėl „priešlaikinio lengvatų panaikinimo arba tiesioginių šio priešlaikinio panaikinimo padarinių“ ([63]), ir priteisė kompensuoti žalą dėl nuostolių, patirtų tiesiogiai dėl lengvatų schemos panaikinimo. Taip pat jau cituotas arbitražo teismo argumentas, kad ([64]): „NVP Nr. 24 numatytų paskatų panaikinimas anksčiau negu 2009 m. balandžio 1 d. nėra nepagrįstas arba piktavališkas Rumunijos veiksmas (išskyrus tai, kad [Rumunija] nepagrįstai norėjo išlaikyti įpareigojimus investuotojams po paskatų panaikinimo). Tačiau arbitražo teismas daugumos balsais daro išvadą, kad Rumunija pažeidė teisėtus jų lūkesčius, kad iš esmės tokios pačios formos paskatomis bus galima naudotis iki 2009 m. balandžio 1 d. Rumunija taip pat elgėsi neskaidriai, nes laiku nepranešė ieškovams, kad režimas bus nutrauktas anksčiau nustatytos jo galiojimo pabaigos. Dėl to arbitražo teismas konstatuoja, kad Rumunija neužtikrino sąžiningų ir lygių sąlygų ieškovų investicijoms pagal DIS 2 straipsnio 3 dalį.“

([61]) Arbitražo sprendimo 953 punktas.
([62]) Žr. 27 konstatuojamojoje dalyje pateiktą pagal arbitražo sprendimą mokėtinų sumų aprašą.
([63]) Arbitražo sprendimo 928 punktas.
([64]) Arbitražo sprendimo 872 punktas.

(99) Atsižvelgiant į šią išvadą, teigti, kaip tai daro ieškovai, kad arbitražo teismas konstatavo, jog Rumunijos sprendimu laikytis Sąjungos valstybės pagalbos taisyklių ir panaikinti NVP Nr. 24 DIS nepažeista ir kad arbitražo teismas žalą atlyginti priteisė remdamasis ne tuo pagrindu, negalima ([65]). Komisija pažymi, kad pagrįsdamas sprendimą priteisti kompensaciją už padidėjusias kainas ir galimybės sukaupti atsargas praradimą, taip pat už pelno praradimą, arbitražo teismas paminėjo tik žalą, kurią ieškovai patyrė dėl NVP Nr. 24 numatytų paskatų panaikinimo ([66]). Pažymėtina, kad arbitražo teismas nesirėmė tuo, kad Rumunija, išlaikydama NVP Nr. 24 nustatytus įpareigojimus investuotojams ir veikdama neskaidriai, veikė nepagrįstai, ir papildomos žalos kompensacijos už tai nepriteisė.

Ekonominis pranašumas (2). Žalos kompensacija ir valstybės pagalba

(100) To, ar pranašumo įgyta, priešingai tam, ką teigia ieškovai, nekeičia faktas, kad įgyvendinant arba vykdant arbitražo sprendimą ir išmokant ieškovams arbitražo teismo priteistą kompensaciją sumokama kompensacija už žalą. Pagrindinis klausimas šiuo atžvilgiu yra tas, ar ESTT Sprendime *Asteris* ([67]) nustatyti principai yra taikytini ir nagrinėjamu atveju. Sprendime *Asteris* ESTT nurodė, kad valstybės pagalba „iš esmės pagal savo teisinį pobūdį skiriasi nuo žalos kompensacijos, kurią kompetentingoms nacionalinėms institucijoms gali būti nurodyta sumokėti asmenims, kad atlygintų šių institucijų tiems asmenims padarytą žalą“ ([68]). Ieškovai tvirtina, kad nagrinėjamoji byla visiškai atitinka šią teismo praktiką ir kad visos Komisijos pastangos atskirti byloje *Asteris* nagrinėtą atvejį nuo šio atvejo, yra neįtikinamos. Komisija su šia pozicija nesutinka.

(101) Pirma, Komisija pažymi, kad byla *Asteris* kilo visai kitokiomis aplinkybėmis negu nagrinėjamoji byla. Pirmojoje byloje ESTT priėmė sprendimą, remdamasis Graikijos teismo prašymu priimti prejudicinį sprendimą, kuriame ESTT prašyta paskelbti savo nuomonę dėl valstybių narių teismų jurisdikcijos nagrinėti asmenų ieškinius dėl žalos atlyginimo nacionalinėms institucijoms dėl to, kad pagal Sąjungos bendrąją žemės ūkio politiką jiems nesumokėtos pagalbos išmokos. Pagalbos išmokos nesumokėtos ne dėl to, kad Graikijos institucijos būtų sulaužiusios pažadą skirti tą pagalbą, bet veikiau dėl to, kad Komisija reglamente įvėlė techninių klaidų. Nukentėjusios įmonės Komisijai jau iškėlė bylą dėl žalos atlyginimo ESTT, bet ESTT ieškinį atmetė kaip nepagrįstą. Atsakydamas į prašymą priimti prejudicinį sprendimą ESTT savo sprendime nurodė, kad anksčiau jis atmetė ieškinį dėl žalos atlyginimo prieš Komisiją, todėl visi ieškiniai dėl žalos atlyginimo prieš Graikijos valstybę turės būti teikiami kitokiu pagrindu, negu atmestasis ieškinys prieš Komisiją, tai yra, dėl pačių Graikijos institucijų neteisingų veiksmų. Pažymėtina, kad ESTT nenurodė, kad priteista žalos kompensacija, kuri prilygtų pažadėtai, bet nesumokėtai neteisėtai pagalbai, pati nebūtų valstybės pagalba. Taigi, iš Sprendimo *Asteris* negalima daryti išvados, kad jokia žalos kompensacija savaime nepatenka į Sąjungos valstybės pagalbos teisės taikymo sritį, kaip kad ieškovai regis tvirtina. Kaip tik, tais atvejais, kai atsakomybė kyla dėl neteisingos nacionalinių institucijų elgsenos ir jeigu tokia atsakomybe tik užtikrinama, kad nukentėjusioji šalis gautų tai, kas jai priklauso, kaip gautų bet kuri kita įmonė, remiantis bendromis tos valstybės narės civilinės atsakomybės taisyklėmis, įmonei jokio pranašumo nesuteikiama. Pagal šias bendras civilinės atsakomybės taisykles skirta kompensacija skiriasi nuo valstybės pagalbos tuo, kad dėl jos nukentėjusio asmens padėtis, gavus kompensaciją, negali pagerėti.

(102) Antra, tam, kad kompensacija nepatektų į Sąjungos valstybės pagalbos taisyklių taikymo sritį pagal precedentinį sprendimą *Asteris*, ji turi būti pagrįsta bendra kompensacijos taisykle ([69]). Šioje byloje kompensacija priteista ieškovams remiantis ES viduje sudaryta DIS, kurią Komisija laiko negaliojančiu nuo to laiko, kai Rumunija įstojo į Sąjungą. Komisija nuosekliai laikėsi nuomonės, kad ES viduje sudaromos DIS, kaip DIS, kuria ieškovai grindžia savo ieškinį ([70]), prieštarauja Sąjungos teisei, nes yra nesuderinamos su Sąjungos sutarčių nuostatomis, todėl turėtų

([65]) Arbitražo teismas padarė išvadą, kad panaikinant NVP Nr. 24 paskatas pažeisti ieškovų teisėti lūkesčiai, nors arbitražo teismas net neišnagrinėjo Rumunijos veiksmų pagrįstumo arba skaidrumo (Arbitražo sprendimo 725, 726 punktai; pagrįstumas ir skaidrumas nagrinėti atitinkamai tik 727 ir paskesniuose punktuose bei 837 ir paskesniuose punktuose). Todėl nėra pagrindo teigti, kaip tai daro ieškovai, kad arbitražo teismo išvada dėl DIS pažeidimo padaryta dėl to, kad nepagrįstai palikti NVP NR. 24 nustatyti įpareigojimai investuotojams, arba to, kad Rumunijos veiksmai buvo nepakankamai skaidrūs.

([66]) Arbitražo sprendimo 953, 961, 971, 984, 1 016, 1 020, 1 136 punktai.

([67]) Sujungtos bylos 106/87–120/87 *Asteris*, ES:C:1988:457.

([68]) Sujungtos bylos 106/87–120/87 *Asteris*, ES:C:1988:457, 23 punktas.

([69]) Žr. 2004 m. birželio 16 d. Komisijos sprendimą dėl Nyderlandų pagalbos „Akzo-Nobel“, siekiant sumažinti chlorino transportavimą (Byla Nr. 304/2003), pranešimo santrauka paskelbta OL C 81, 2005 4 2, p. 4; taip pat žr. 2006 m. gruodžio 20 d. Komisijos sprendimą dėl Nyderlandų pagalbos automobilių išmontavimo bendrovės „Steenbergen“ perkėlimo (byla Nr. 575/05), pranešimo santrauka paskelbta OL C 80, 2007 4 13, p. 1.

([70]) Dėl tų pačių priežasčių Komisija negaliojančiais laikytų ir ES viduje sudarytus DIS, kuriais grindžiami ieškinio 53 išnašoje nurodyti arbitražo procesai.

būti laikomi negaliojančiomis ([71]). Komisija ne kartą pareiškė šią nuomonę valstybėms narėms, įskaitant aptariamas valstybes nares.

(103) Trečia, Komisija pažymi, kad arbitražo sprendimo tikslas yra atlyginti ieškovams už paskatas, kurias Rumunija jiems pažadėjo pagal NVP Nr. 24 (pakeistu NVP Nr. 75), bet kurias Sąjunga pareikalavo panaikinti, kad būtų užbaigtas derybų dėl Rumunijos stojimo į Sąjungą procesas. Taigi, kitaip negu byloje *Asteris*, šioje byloje ieškovai reikalauja kompensacijos dėl to, kad neteko paskatų, kurias Rumunija žadėjo jiems teikti, pažeisdama savo įsipareigojimus pagal Europos susitarimo 64 straipsnį ir įstatymą Nr. 143/1999, išaiškintą Rumunijos konkurencijos tarybos sprendimu Nr. 244/2000, neteikti neteisėtos valstybės pagalbos. Tačiau kaip paaiškino generalinis advokatas Ruiz-Jarabo Colomeras ([72]), priteisus žalos kompensaciją, lygią pagalbos, kurią buvo numatyta skirti, sumai, reikštų, kad valstybės pagalba, pripažinta neteisėta ir nesuderinama su vidaus rinka, teikiama netiesiogiai. Laikydamasis šios logikos Bendrasis Teismas išaiškino, kad nuostatos dėl kompensacijos už valstybės pagalbos susigrąžinimą yra valstybės pagalba ([73]). Be to, Sprendime *Lucchini* ESTT konstatavo, kad nacionaliniam teismui draudžiama taikyti nacionalinę teisę, jeigu dėl tos teisės taikymo „būtų sutrukdyta taikyti Bendrijos teisę, nes dėl tokio aiškinimo būtų neįmanoma susigrąžinti pažeidžiant Bendrijos teisę suteiktos valstybės pagalbos“ ([74]).

(104) Ieškovų pastangos atskirti šias bylas nuo aptariamos bylos yra neįtikinamos. Svarbu ne tai, kad konkretūs šių bylų faktai skiriasi nuo aptariamos bylos, bet pats principas, kuriuo šios bylos paremtos, tai yra, tai, kad nacionalinės teisės, įskaitant įsipareigojimus pagal nacionalinę teisę, negalima taikyti, jeigu tada būtų trukdoma taikyti Sąjungos valstybės pagalbos teisę, kai dėl to galiausiai suteikiama neteisėta valstybės pagalba. Atsižvelgiant į tai, byloje *Asteris* neišskiriama žalos kompensacija už neteisėtos valstybės pagalbos susigrąžinimą arba negalėjimą gauti neteisėtos valstybės pagalbos. Komisija mano, kad tas pats principas taikomas, kai įsipareigojimai kyla iš dviejų valstybių narių pagal tarptautinę teisę sudarytos sutarties (tokios kaip ES viduje sudaryta DIS), kurią taikant skiriama valstybės pagalba. Jeigu ES viduje valstybės narės sudaryta sutartimi būtų trukdoma taikyti Sąjungos teisę, toji valstybė narė privalo laikytis Sąjungos teisės, nes Sąjungos pirminė teisė, pavyzdžiui, Sutarties 107 ir 108 straipsniai, yra viršesnė už valstybių narių tarptautinius įsipareigojimus.

(105) Ieškovų tvirtinimas, kad oficialus sprendimas, kuriame būtų nustatyta, kad NVP Nr. 24 yra neteisėta valstybės pagalba arba kad šios paskatos nesuderinamos su vidaus rinka, niekada nebuvo priimtas, šiuo atžvilgiu neturi reikšmės, nes būtent arbitražo sprendimo įgyvendinimas ir (arba) vykdymas, o ne investicijų paskatos, žadėtos pagal NVP Nr. 24, yra ginčijama priemonė ir šio sprendimo dalykas. Iš tikrųjų, atsižvelgiant į tai, kad NVP Nr. 24 panaikintas 2005 m. vasario 22 d. ir pagal tą teisės aktą nuo tos datos neišmokėta jokios pagalbos, nei Rumunijos konkurencijos taryba, nei Komisija, negalėjo priimti oficialaus sprendimo ir jame padaryti išvados, kad dėl NVP Nr. 24 2005 m. vasario 22 d.–2009 m. balandžio 1 d. (tai yra, tuo laikotarpiu, už kurį arbitražo sprendimu ieškovams priteisiama kompensacija) teikta nesuderinama valstybės pagalba.

(106) Dėl tos pačios priežasties Komisijai taip pat nereikia priimti oficialaus sprendimo, kuriame nacionaliniam teismui arba arbitražo teismui priteisus kompensaciją iš valstybės narės už tai, kad pagalbos priemonė atšaukta, būtų nustatyta, kad valstybės pagalba yra teikiama. Sutarties 107 straipsnio 1 dalyje išdėstytas bendras draudimas valstybės pagalbą teikti „kuria nors forma“. Taigi, nustatant, ar tam tikra priemone įmonei suteikiamas ekonominis pranašumas, tiksli tos priemonės forma yra nesvarbi ([75]). Taigi, jeigu valstybės pagalba suteikiama įgyvendinant

([71]) Žr. Komisijos nario K. De Guchto atsakymą į Parlamento žodžiu pateiktą klausimą Nr. O-000043/2013/rev.1, kuriame jis nurodė: *Komisija sutinka, kad ES valstybių narių dvišalės ir investicijų sutartys (DIS) neatitinka ES teisės*, 2013 m. gegužės 22 d. plenarinio posėdžio debatai. Taip pat žr. 2012 m. vasario 3 d. Komisijos tarnybų darbo dokumentą dėl kapitalo judėjimo ir investicijų ES – Komisijos tarnybų rinkos stebėsenos dokumentą, SWD(2012) 6 *final*, p. 13. Taip pat žr. 2013 m. balandžio 15 d. Komisijos tarnybų darbo dokumento dėl laisvo kapitalo judėjimo ES, SWD(2013) 146 *final*, p. 11 ir p. 14; 2014 m. kovo 18 d. Komisijos tarnybų darbo dokumentą dėl laisvo kapitalo judėjimo ES, SWD (2014) 115 *final*, p. 12; ir 2012 m. Europos Komisijos informaciją apie Stebėsenos veiklą ir analizę, ES valstybių narių dvišales investicijų sutartis (ES viduje sudarytas DIS), paskelbtą internete adresu http://ec.europa.eu/internal_market/capital/analysis/monitoring_activities_and_analysis/index_en.htm.

([72]) 2005 m. balandžio 28 d. išvados sujungtose bylose C-346/03 ir C-529/03 *Atzori*, ECLI:ES:C:2005:256, 198 punktas.

([73]) Byla *Elliniki Nafpigokataskevastiki AE Chartofylakeiou prieš Komisiją*, T-384/08, ES:T:2011:650, ir Sprendimo *Corsica Ferries prieš Komisiją*, T-565/08, ES:T:2012:415, 23, 114 ir 120–131 punktai. Taip pat žr. pagal analogiją Sprendimo *Komisija prieš Tarybą*, C-111/10, ES:C:2013:785, 44 punktą.

([74]) Sprendimo C-119/05 *Lucchini*, C-119/05, ES:C:2007:434, 59 punktas.

([75]) Sprendimo *Altmark Trans*, C-280/00, ES:C:2003:415, 84 punktas.

arba vykdant teismo sprendimą arba arbitražo sprendimą, kaip Komisijos nuomone yra daroma aptariamu arbitražo sprendimu, būtent to įgyvendinimo arba vykdymo atžvilgiu Komisija privalo įrodyti, kad kartu taikomos Sutarties 107 straipsnio 1 dalies sąlygos yra išpildytos ir kad pagalba yra nesuderinama su vidaus rinka.

(107) Bet kuriuo atveju Komisija primena, kad ir Rumunijos konkurencijos taryba, ir Sąjunga keliose bendrose pozicijose, ir Rumunijos Vyriausybė, panaikinusi NVP Nr. 24, padarė išvadą, kad dėl NVP Nr. 24 teikta valstybės pagalba, kuri yra neteisėta pagal Europos susitarimą, ES–Rumunijos asociacijos tarybos sprendimą Nr. 4/2000, įstatymą Nr. 143/1999 ir *acquis communautaire*. Be to, Rumunijos konkurencijos tarybos sprendimas Nr. 244/2000 niekada nebuvo ginčijamas arba anuliuotas, jo Rumunijos įstatymų leidėjas priimdamas NVP Nr. 75 tik nesilaikė, taip pažeisdamas valstybės pagalbos įstatymo Nr. 143/1999 nuostatas ir savo įsipareigojimus pagal Europos susitarimą ir ES–Rumunijos asociacijos tarybos sprendimą Nr. 4/2000. Sąjunga tada per derybas dėl stojimo į Sąjungą primygtinai pareikalavo, kad Rumunija laikytųsi to sprendimo, savo įsipareigojimų pagal Europos susitarimą ir *acquis communautaire*, o Rumunija pakluso ir panaikino NVP Nr. 24.

(108) Dėl šių priežasčių Komisija daro išvadą, kad įgyvendinant arba vykdant arbitražo sprendimą ir sumokant ieškovams Tribunolo priteistą kompensaciją ieškovams būtų suteiktas ekonominis pranašumas, kurio šie nebūtų įgiję įprastomis rinkos sąlygomis.

Atrankumas

(109) Valstybės pagalba yra ne visos priemonės, kuriomis įmonei suteikiama ekonominio pranašumo – tik tos, kuriomis ekonominis pranašumas suteikiamas atrankiai, tam tikroms įmonėms, tam tikrų kategorijų įmonėms arba tam tikriems ekonomikos sektoriams.

(110) Arbitražo sprendimu kompensacija priteisiama tik ieškovams. Todėl jeigu Rumunija sumokės kompensaciją, įgyvendindama arba vykdydama arbitražo sprendimą, suteiks pranašumą tik ieškovams. Taigi, priemonė yra atranki.

(111) Be to, remiantis sprendimu *Asteris*, žalos kompensacija naudos atskirai įmonei atrankiai nebus suteikiama tada, kai kompensacija bus mokama taikant bendrą teisės normą dėl Vyriausybės atsakomybės, kuria gali pasinaudoti bet kuris asmuo, taip, ir bus galima atmesti prielaidą, jog skirta kompensacija atrankiai suteikiama naudos tam tikroms visuomenės grupėms. Ginčijama priemonė, kuri kyla taikant DIS nuostatas, neatitinka šio reikalavimo pagal jokius šios bylos pagrindus.

(112) Pirma, DIS teisė į kompensaciją suteikiama tik tam tikrai investuotojų grupei, tai yra, dviejų valstybių narių, kurioms galioja ES viduje sudarytos DIS, t. y. Švedijos ir Rumunijos, investuotojams. Taigi, šia DIS remtis ir reikalauti atlyginti žalą, patirtą dėl paskatų, žadėtų pagal panaikintą NVP Nr. 24 pagalbos schemą, galėtų ne kiekvienas panašus Sąjungoje esantis investuotojas, bet tik tam tikrų valstybių investuotojai. Taigi ta apimtimi, kuria mokant priteistą kompensaciją investuotojui pagal DIS suteikiama pranašumo, šis pranašumas yra atrankus. Dėl ieškovų tvirtinimo, kad Komisija anksčiau pripažino, jog DIS suteikiama nauda yra bendro pobūdžio (žr. 66 konstatuojamąją dalį), teiginys, kurį cituoja ieškovai, norėdama pagrįsti savo argumentą, yra visai ne Komisijos teiginys, o ištrauka iš išorės vykdytojo parengto tyrimo, skirto Europos Parlamento išorės politikos generalinio direktorato Policijos departamentui. Antra, norint panaikinti visas abejones dėl to, kieno nuomonė išreiškiama tyrime, tyrime atsakomybė apribojama ir pažymima, kad autorius prisiima visą atsakomybę už tyrimą ir kad tyrimas neatspindi oficialios Europos Parlamento pozicijos. Šioje ataskaitoje pateikto teiginio negalima laikyti Komisijos teiginiu, taigi, aptariamoje byloje jis neturi reikšmės.

(113) Antra, ginčijama priemone ieškovams kompensuojama už panaikintas investicijų paskatas, kurios pačios pagal pobūdį yra atrankios. Iš tikrųjų, pagal NVP Nr. 24 siūlomomis paskatomis galėjo naudotis tik tam tikruose regionuose investuojančios įmonės. Vadinasi, arbitražo teismo ieškovams priteista kompensacija savaime turėtų būti laikoma atrankia, nes kompensacija lygi pagal panaikintą NVP Nr. 24 žadėtai naudai.

(114) Bet kuriuo atveju Komisija mano, kad DIS, kuria remdamasis arbitražo teismas ieškovams priteisė kompensaciją, neteko galios, kai Rumunija įstojo į Sąjungą, todėl jos negalima laikyti bendra teisės norma, kuria reglamentuojama Vyriausybės atsakomybė ir kuria gali pasinaudoti kiekvienas investuotojas.

(115) Dėl visų šių priežasčių Komisija daro išvadą, kad įgyvendinant arba vykdant arbitražo sprendimą ieškovams suteikiamas atrankusis pranašumas.

Valstybiniai ištekliai

(116) Tik iš valstybinių išteklių tiesiogiai ar netiesiogiai suteiktas pranašumas gali būti laikomas valstybės pagalba, kaip apibrėžta Sutarties 107 straipsnio 1 dalyje. Šioje byloje Rumunija jau iš dalies įgyvendinimo arbitražo sprendimą, nes iš arbitražo teismo ieškovams priteistos kompensacijos užskaitė vieno iš ieškovų mokestinę skolą Rumunijos valstybei. Be to, teismo paskirtas vykdytojas areštavo valstybės sąskaitų lėšas, kad įvykdytų neapmokėtus ieškovų reikalavimus pagal arbitražo sprendimą. Tiesiogines išmokas iš valstybės biudžeto, tai, kad nurašydama mokestinę skolą valstybė neteko pajamų, arba tai, kad ieškovams perleistas kitas valstybės turtas (toks kaip akcijos kitose įmonėse arba perleistas areštuotas turtas), nesvarbu, ar savanoriškai, ar vykdant teismo įsakytas priemones – visa reikia laikyti iš valstybinių išteklių finansuojamomis priemonėmis.

Priskirtinumas

(117) Tam, kad atrankusis pranašumas būtų pagalba pagal Sutarties 107 straipsnio 1 dalį, jis, *inter alia*, turi būti priskirtinas prie valstybės suteikto pranašumo ([76]). Šioje byloje ieškovai teigia, kad arbitražo sprendimo įgyvendinimas yra „savaiminis ir nesavanoriškas Rumunijos įsipareigojimų pagal ICSID konvenciją padarinys, tai nėra valstybės sprendimas, todėl negali būti valstybės pagalba“. Pagrindinė ieškovų argumento mintis yra ta, kad jei Rumunija pagal tarptautinę teisę turi įgyvendinti arbitražo spendimą, jo įgyvendinimas nepriskirtinas prie valstybės veiksmų. Komisija nesutinka su tokia logika ir mano, kad priemonė yra priskirtina prie valstybės priemonių dėl toliau išvardytų priežasčių.

(118) Pirmiausia Komisija pažymi, kad savanorišku Rumunijos sprendimu sudaryti DIS, ypač pritarti jos 7 straipsniui, sukurtos atrankiojo pranašumo, kuris suteiktas arbitražo sprendimu, kaip paaiškinta 110 ir paskesnėse konstatuojamosiose dalyse, sąlygos.

(119) Be to, jeigu Rumunija savanoriškai įgyvendins arbitražo sprendimą ir išmokės arbitražo teismo ieškovams priteistą kompensaciją, nekils klausimų, kad šis veiksmas priskirtinas prie Rumunijos valstybės veiksmų. Bet kuriuo atveju tai galioja arbitražo teismo arbitražo sprendimu ieškovams priteistos kompensacijos daliai, iš kurios Rumunija užskaitė vieno iš ieškovų, būtent bendrovės „S.C. European Food S.A“, mokestinę skolą Rumunijos valstybei. Tai galioja ir tam atvejui, kai Rumunija nusprendė savanoriškai sumokėti nesumokėtą arbitražo teismo priteistą kompensaciją.

(120) Pagaliau pažymėtina, kad kiekvienas Rumunijos valstybės organo veiksmas yra laikytinas Rumunijos veiksmu. Prie tokių valstybės organų priskiriama valstybės narės Vyriausybė ir kitos valdžios institucijos. Pažymėtina, kad ir valstybės vidaus teismai, ir teismo paskirti vykdytojai, ir antstoliai yra laikytini valstybės organais, taigi pagal Europos Sąjungos sutarties 4 straipsnio 3 dalį juos saisto pareiga sąžiningai bendradarbiauti su Sąjunga. Vadinasi, vidaus teismų ir teismo paskirtų vykdytojų bei antstolių veiksmai yra laikytini Rumunijos valstybės veiksmais, tad jeigu Rumunijos valstybė dėl teismo arba teismo paskirtų vykdytojų ir antstolių veiksmų yra priversta pagal arbitražo sprendimą sumokėti ieškovams kompensaciją, šie veiksmai taip pat laikytini Rumunijos valstybės veiksmais. Sąjungos teisėje pripažįstama tik nedidelė šio bendro priskirtinumo principo išimtis: priemonė nepriskirtina prie valstybės narės priemonių, jeigu ta valstybė narė pagal Sąjungos teisę yra įpareigota vykdyti tą priemonę be jokios diskrecijos. Tokiu atveju tokia priemonė kyla iš Sąjungos teisės aktų leidėjo priimto akto ir nėra priskirtina prie valstybės priemonių. Tačiau neginčytina, kad Rumunija pagal Sąjungos teisę nėra įpareigota vykdyti arbitražo sprendimo. Vadinasi, bet kuris sprendimas įgyvendinti arba vykdyti arbitražo sprendimą, nesvarbu, ar priimtas Rumunijos Vyriausybės, ar Rumunijos vidaus teismų, yra priskirtinas prie Rumunijos valstybės sprendimų.

(121) Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, Komisija daro išvadą, kad priemonė yra priskirtina prie Rumunijos priemonių.

Konkurencijos iškraipymas ir poveikis prekybai

(122) Valstybės skirta priemonė laikoma iškraipančia konkurenciją arba galinčia ją iškraipyti, jeigu dėl jos gavėjo konkurencinė padėtis gali pagerėti, palyginti su kitomis įmonėmis, su kuriomis jis konkuruoja ([77]). Taigi visais praktiniais tikslais laikoma, kad konkurencija yra iškraipoma, kaip apibrėžta Sutarties 107 straipsnyje, kai tik valstybė suteikia kokiai nors įmonei finansinį pranašumą liberalizuotame sektoriuje, kuriame yra arba galėtų būti konkuruojama. Dėl įmonei suteikto pranašumo, kuriuo iškraipoma konkurencija, paprastai taip pat bus daroma įtakos valstybių narių tarpusavio prekyba. Valstybių narių tarpusavio prekybai daroma įtakos tada, kai priemone sustiprinama gavėjo konkurencinė pozicija, palyginti su kitomis Bendrijos vidaus prekyboje konkuruojančiomis įmonėmis ([78]).

([76]) Sprendimo *Deutsche Bahn AG prieš Komisiją*, T-351/02, ES:T:2006:104, 101 punktas.
([77]) Sprendimo *Phillip Morris*, 730/79, ES:C:1980:209, 11 punktas. Sprendimo *Alzetta*, sujungtos bylos T-298/97, T-312/97, ES:T:2000:151, 80 punktas.
([78]) Sprendimo *Friulia Venezia Giulia*, T-288/97, ES:T:2001:115, 41 punktas.

(123) Komisija jau padarė išvadą (žr. 81 ir paskesnes konstatuojamąsias dalis), kad ieškovai kartu sudaro bendrą ekonominį vienetą, kuris, savo ruožtu, pagal Sąjungos valstybės pagalbos taisykles yra atitinkama įmonė. Ši įmonė veikia liberalizuotoje rinkoje ir konkuruoja su kitomis įmonėmis. Komisija taip pat padarė išvadą, kad sumokėjus kompensaciją ieškovams, nesvarbu, ar tai būtų padaryta įgyvendinant, ar vykdant arbitražo sprendimą, būtų pagerinta jų konkurencinė pozicija, palyginti su kitomis įmonėmis, su kuriomis jie konkuruoja ir kurios negavo panašios kompensacijos už tai, kad atšaukta neteisėta valstybės pagalba. Arbitražo sprendimu skirtos kompensacijos suma apskaičiuota sudėjus muitus už žaliavas, prarastą pelną ir nuo visos priteistos žalos kompensacijos apskaičiuotas palūkanas. Žaliavų, naudojamų galutiniams produktams, sąnaudos yra įprastos įmonių veiklos išlaidos. Jeigu ieškovams nebereikia dengti dalies įprastų veiklos išlaidų, taip pat jeigu ieškovams kompensuojama už prarastą pelną ir sumokamos palūkanos, ieškovams suteikiamas atskiras konkurencinis pranašumas. Ieškovai verčiasi maisto produktų, malimo produktų ir plastikinių pakuočių gamyba. Visų šių produktų rinka yra liberalizuoto, tad bet kokiu ieškovams suteiktu pranašumu konkurencija gali būti iškraipyta. Turint galvoje, kad produktais, kuriuos pirmiausia gamina ieškovai, gali būti ir iš tikrųjų yra plačiai prekiaujama tarp valstybių narių, yra aišku, kad bet kokiu ieškovams suteiktu pranašumu gali būti padaryta įtakos valstybių narių tarpusavio prekybai.

(124) Komisija pažymi, kad ieškovų argumentuose, kuriais ieškovai neigia, kad konkurencija iškraipoma, tik pakartojami teiginiai, kad brolių Miculų negalima laikyti įmonėmis ir kad įgyvendinant arbitražo sprendimą ieškovams nebūtų suteikta jokio pranašumo. Abu teiginiai jau išsamiai išnagrinėti anksčiau (žr. 81 bei paskesnes konstatuojamąsias dalis ir 92 bei paskesnes konstatuojamąsias dalis), jų daugiau komentuoti nereikia.

Išvada

(125) Dėl išdėstytų priežasčių Komisija mano, kad arbitražo teismo ieškovams priteistos kompensacijos sumokėjimas pagal Sutarties 107 straipsnio 1 dalį prilygsta valstybės pagalbai.

7.2. **Valstybės pagalbos taisyklių taikymas nepaveikia Sutarties 351 straipsniu saugomų teisių ir įsipareigojimų**

(126) Sutarties 351 straipsnyje nurodoma: „[s]utarčių nuostatos neturi paveikti teisių ir pareigų, kylančių iš susitarimų, sudarytų<…> stojančioms valstybėms — iki įstojimo dienos, tarp vienos ar keleto valstybių narių ir vienos ar keleto trečiųjų šalių.“ Šioje byloje ieškovų teisės ir įsipareigojimai kyla iš DIS.

(127) Iš Sutarties 351 straipsnio formuluotės aišku, kad jis šioje byloje netaikomas, nes DIS yra tarp Sąjungos narių, Švedijos ir Rumunijos, o ne „tarp vienos ar keleto valstybių narių ir vienos ar keleto trečiųjų šalių“ sudaryta sutartis. Vadinasi, valstybės pagalbos taisyklių taikymas šioje byloje nepaveikia Sutarties 351 straipsniu saugomų teisių ir įsipareigojimų.

(128) Atsižvelgdama į šias aplinkybes Komisija primena, kad pagal Sąjungos teisę skirtingos taisyklės taikomos ES viduje sudarytoms DIS ir DIS, kurias Sąjungos valstybė narė sudaro su trečiąja šalimi. Dėl ES viduje sudaromų DIS Komisija laikosi nuomonės, kad šios sutartys prieštarauja Sąjungos teisei, yra nesuderinamos su Sąjungos sutartimis, todėl turėtų būti laikomos negaliojančiomis. DIS, kurias Sąjungos valstybė narė sudaro su trečiąja šalimi, priešingai, reglamentuojamos Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1219/2012 ([79]), kuriuo nustatoma valstybių narių ir trečiųjų šalių dvišaliams investicijų susitarimams skirta pereinamojo laikotarpio tvarka, kol vietoj šių sutarčių dėl to paties dalyko bus laipsniškai sudarytos Sąjungos sutartys, vadovaujantis Sąjungos išimtine bendrosios prekybos politikos srities, prie kurios priskiriamos tiesioginės užsienio investicijos, kompetencija ([80]).

(129) Rumunija taip pat yra tarptautinės ICSID konvencijos šalis; prie Konvencijos Rumunija prisijungė iki įstojimo į Sąjungą. Tačiau kadangi jokia trečioji valstybė ICSID konvencijos šalis nėra šioje byloje nagrinėjamos DIS šalis, 351 straipsnis šioje byloje neturi reikšmės.

([79]) 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1219/2012, kuriuo nustatoma valstybių narių ir trečiųjų šalių dvišaliams investicijų susitarimams skirta pereinamojo laikotarpio tvarka (OL L 351, 2012 12 20, p. 40).

([80]) Sutarties 3 straipsnio 1 dalies e punktas.

7.3. **Nauja pagalba**

(130) Sutarties107 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad valstybės pagalba iš principo nesuderinama su vidaus rinka. Jeigu Komisija nepaskelbia, kad pagalbos priemonė yra suderinama su vidaus rinka, valstybėms narėms valstybės pagalbos priemones draudžiama įgyvendinti. Pagal Sutarties 108 straipsnio 3 dalį, valstybė narė privalo pranešti Komisijai apie visus ketinimus suteikti ar keisti pagalbą ir neįgyvendinti pasiūlytos priemonės tol, kol Komisija nepriims galutinio sprendimo dėl tos priemonės suderinamumo su vidaus rinka.

(131) Įpareigojimas neįgyvendinti jokios pagalbos priemonės, kol nebus priimtas galutinis Komisijos sprendimas dėl tos pagalbos priemonės suderinamumo, žinoma, galioja tik pagalbos priemonėms, kurios įgyvendinamos po Sutarties įsigaliojimo atitinkamoms valstybėms narėms. Rumunijos atžvilgiu Sutartis įsigaliojo 2007 m. sausio 1 d.

(132) Ieškovai argumentuoja, kad arbitražo sprendimo įgyvendinimas arba vykdymas Rumunijoje būtų „nauja pagalba“, kaip apibrėžta Reglamento (EB) Nr. 659/1999 1 straipsnio c punkte. Jie teigia, kad net jei Komisijos vertinimas yra teisingas *quod non* ir jeigu arbitražo sprendimo įgyvendinimas arba vykdymas būtų valstybės pagalba, tos pagalbos suteikimo data būtų data, kada ieškovams lengvatos pagal NVP Nr. 24 suteiktos pirmą kartą, tai yra 2000 ir 2002 m., taigi iki Rumunijai įstojant į Sąjungą. Pasak ieškovų, vėliausias momentas, kurį būtų galima laikyti pagalbos suteikimo data, yra 2003 m. įsigaliojusios DIS, kuria grindžiamas arbitražo sprendimas, įsigaliojimo data.

(133) Komisija nesutinka su ieškovais ir mano, kad arbitražo teismo ieškovams priteistos kompensacijos sumokėjimas, nesvarbu ar įgyvendinant, ar vykdant arbitražo sprendimą, prilygsta naujai pagalbai, todėl jai galioja visas Sutarties 107 ir 108 straipsniuose išdėstytas valstybės pagalbos kontrolės mechanizmas. Remiantis ESTT praktika, reikia laikyti, kad pagalba suteikta tada, kada pagal taikytinas nacionalines taisykles gavėjui suteikta besąlyginė teisė ją gauti ([81]). Nei 1998 m. spalio 2 d. priėmus NVP Nr. 24, nei Bihoro apskrityje esantį Štėjų-Nučetą dešimčiai metų paskelbus nepalankioje padėtyje esančiu regionu (nuo 1999 m. balandžio 1 d.), nei bendrovėms „S.C. European Food S.A.“ (2000 m. birželio 1 d.), „S.C. Starmnill S.R.L.“ ir „S.C. Multipack“ (2002 m. gegužės 17 d.) išdavus nuolatinio investuotojo pažymėjimus ieškovams nesuteikta besąlyginė teisė gauti žaliavų lengvatą iki 2009 m. balandžio 1 d. Kaip tik teisę į šią lengvatą gavo tik bendrovė, galėjusi gauti pagalbos pagal NVP Nr. 24 sukurtą schemą:

— pagal pradinę NVP Nr. 24 nustatytą schemą: kai regioninės plėtros agentūra patvirtino bendrovės gamybos ir pardavimo dokumentus, kuriais paliudyta, kad importuojamas žaliavas ketinama panaudoti vidaus gamybos tikslais ir taip suteikta teisė gauti grąžinamąsias sumokėto muito išmokas ([82]),

— po to, kai vietoj NVP Nr. 24 numatytos žaliavų lengvatos pagal NVP Nr. 75 nuo muitų atleista: kai bendrovė, turinti teisę gauti pagalbą pagal tą schemą importuoja žaliavas, skirtas vidaus gamybai, ir, remdamasi deramai pagrįstais dokumentais, prašo atleisti nuo pasienio kontrolės institucijų vykdomos kontrolės.

(134) Kadangi NVP Nr. 24 sukurta ir NVP Nr. 75 pakeista schema 2005 m. vasario 22 d. panaikinta, teisės į tą pagalbą po tos dienos pagal nacionalinius teisės aktus importuodama vidaus gamybai skirtas žaliavas į Rumuniją nebegali įgyti jokia bendrovė. Taigi, ieškovų reikalavimas, kad Rumunijos valstybė sumokėtų kompensaciją, grindžiamas tik arbitražo sprendimu ir Rumunijos vidaus teise, kuria šiam sprendimui vidaus teisės sistemoje suteikta teisinę galia. Kadangi arbitražo sprendimas priimtas ir yra rizikos, kad bus įgyvendinamas arba vykdomas Rumunijai jau įstojus į Sąjungą, besąlyginė teisė pagal Rumunijos teisę gauti arbitražo teismo priteistą kompensaciją, kuri atsiranda, nes ISCID konvencija ratifikuota ir įtraukta į Rumunijos vidaus teisės sistemą ir dėl to arbitražo sprendimas Rumunijos vidaus teisės sistemoje turi teisinę galią, suteikta ieškovams tik Rumunijai įstojus į Sąjungą.

([81]) Sprendimo *Magdeburger Mühlenwerke*, C-129/12, ES:C:2013:200, 40 punktas.

([82]) Pradinės nuostatos dėl žaliavų lengvatos (tai investicijų paskata, dėl kurios panaikinimo patirta žala, kurią ieškovams priteista atlyginti pagal arbitražo sprendimą) vertimas į anglų kalbą pateiktas arbitražo sprendimo 148 punkte. Remiantis išverstu 6 straipsnio 1 dalies b punktu, „Privately held companies, Romanian legal entities, as well as small or family business, authorised pursuant to the Decree-Law no. 54/1990 concerning the organisation and operation of free initiative-based economic activities that are headquartered and conduct business within the disadvantaged region, will be granted the following advantages for their new investments in the these regions: […] refunds of customs duties on raw materials, spare parts and/or components necessary of achieving the investor's own production in that region. The refunds will be made based on the approval by the regional development agencies of the companies' production sales documents. The funds necessary for the refund of the customs duties will be provided to the Agency for Regional Development from the Regional development Fund. In case of unprivileged regions belonging to two or more administrative-territorial units, the funds necessary for the refund of the customs duties will be provided by the National Agency for Regional Development from the National Development Fund [the „Raw Materials Incentive“ or „Raw Materials Facility“]“.

(135) Šiuo atžvilgiu taip pat svarbu pažymėti, kad arbitražo sprendimu ieškovams skiriama kompensacija, kurios dydis atitinka pagal panaikintą NVP Nr. 24 žaliavų lengvatą planuotas suteikti lengvatas nuo to momento, kai tas teisės aktas panaikintas (2005 m. vasario 22 d.) iki suplanuotos galiojimo pabaigos (2009 m. balandžio 1 d.). Šį laikotarpį sudaro kiek daugiau negu 49 mėnesiai, didžiąją laikotarpio dalį (27 mėnesius) Rumunija buvo visateisė Sąjungos narė, ir jai buvo tiesiogiai taikoma Sutartyje nustatyta valstybės pagalbos tvarka. Be to, arbitražo sprendimu ieškovams skiriama kompensacija už prarastą galimybę 2009 m. kaupti cukraus atsargas, darant prielaidą, kad atitinkami nuostoliai patirti nuo 2009 m. kovo 31 d. iki 2010 m. liepos 1 d. Todėl šie esą patirti nuostoliai patirti po to, kai Rumunija 2007 m. įstojo į Sąjungą. Galiausiai arbitražo teismas priteisė kompensaciją už prarastą pelną, atsižvelgdamas į nurodytus ir 2005 m. sausio 1 d.–2011 m. rugpjūčio 31 d. esą patirtus nuostolius. Šį laikotarpį sudaro kiek daugiau negu 80 mėnesių, didžiąją laikotarpio dalį (56 mėnesius) Rumunija buvo visateisė Sąjungos narė, ir jai tiesiogiai buvo taikoma Sutartyje nustatyta valstybės pagalbos tvarka.

(136) Galiausiai pažymėtina, kad NVP Nr. 24 skatinimo schema nepaminėta Rumunijos stojimo į Sąjungą akto V priedo 2 skyriaus 1 dalyje, kurioje pateikiamas baigtinis valstybės pagalbos priemonių, kurios Rumunijai įstojus į Sąjungą būtų laikomos esama pagalba, sąrašas ([83]) ([84]).

(137) Tai, kad tuo metu, kai Rumunija esą pažeidė savo įsipareigojimus pagal DIS, nes panaikino NVP Nr. 24 sukurtą pagalbos schemą, arba kai ieškovai pateikė savo ieškinius pagal DIS arbitražo teismui, nei Stojimo aktas, nei Sutartis Rumunijai nebuvo taikoma, neturi reikšmės. Nė vienu iš šių momentų ieškovai neįgijo besąlyginės teisės į arbitražo teismo priteistos kompensacijos išmoką, kuri yra nagrinėjamoji priemonė. Tik tada, kai arbitražo teismas priėmė 2013 m. gruodžio 11 d. arbitražo sprendimą, kuriame nustatė, kad pažeista DIS 2 straipsnio 3 dalis ir Rumunijos vidaus teisės normos, kuriomis arbitražo sprendimui Rumunijos vidaus teisės sistemoje suteikta teisinė galia, ieškovai įgijo besąlyginę teisę į kompensaciją, kurios galėjo reikalauti iš Rumunijos priverstine tvarka. Ši data sukako Rumunijai jau įstojus į Sąjungą.

(138) Todėl ieškovų atvejis nėra panašus į Komisijos sprendimą byloje N 380/04, kuriuo šie remiasi. Byloje N 380/04 nagrinėta bendrovės „Latvijas Gāze“ (LG) ir Latvijos 1997 m. sudaryta sutartis. Kai tarp LG ir Latvijos iškilo ginčas dėl Latvijos įsipareigojimų pagal sutartį, Stokholme pagal UNCITRAL taisykles pradėta arbitražo byla. Šioje byloje paskirtas arbitražo teismas 2003 m. birželio 19 d. nusprendė, kad Latvija turi sumokėti LG kompensaciją už laikotarpį nuo 2001 m. sausio 10 d. iki 2003 m. kovo 10 d. Latvija neįvykdė arbitražo sprendimo iki 2004 m. gegužės 1 d., kai įstojo į Sąjungą, ir po įstojimo į Sąjungą Komisijai pranešė apie numatomą to arbitražo sprendimo įgyvendinimą. Komisija sprendime pažymėjo, kad įsipareigojimas sumokėti kompensaciją iškilo pagal 1997 m. sutartį, kad visa arbitražo teismo priteista kompensacija buvo susijusi su laikotarpiu iki Latvijos įstojimo į Sąjungą ir kad pats arbitražo sprendimas priimtas iki Latvijos įstojimo į Sąjungą. Tuo remdamasi Komisija padarė išvadą, kad „<…> arbitražo teismo priteistos žalos kompensacija <…> yra tik įgyvendinama priemonė, kurios visas pagrindas iškilo iki įstojimo į Sąjungą“ ir kad 2003 m. arbitražo sprendimo įgyvendinimo negalima laikyti „nauja pagalba“. Be to, pačiame Komisijos sprendime byloje N 380/04 pažymima, kad jis neturės jokios įtakos ateityje analizuojant galimus mokėjimus pagal sutartį, susijusius su laikotarpiais po įstojimo į Sąjungą, tad pasirinkta metodika susiaurinta ir taikyta tik konkretiems Latvijos pranešties faktams.

(139) Šioje byloje, priešingai, įsipareigojimas sumokėti kompensaciją radosi iš arbitražo sprendimo, kuris priimtas 2013 m., arbitražo teismo ieškovams priteista kompensacija daugiausia susijusi su laikotarpiu po Rumunijos įstojimo į Sąjungą, ir pats arbitražo sprendimas priimtas praėjus beveik septyneriems metams nuo Rumunijos įstojimo į Sąjungą. Pagaliau sprendimas byloje N 380/04 labai skiriasi nuo šios bylos, nes pirmuoju atveju nebuvo požymių, kad įgyvendinant arba vykdant 2003 m. arbitražo sprendimą LG gautų neteisėtos valstybės pagalbos, kurią Latvija būtų pažadėjusi suteikti priešingai savo, kaip šalies kandidatės, stojančios į Sąjungą, įsipareigojimams dėl valstybės pagalbos.

([83]) Stojimo akte nurodytos šios trys esamos pagalbos kategorijos:
— pagalbos priemonės, taikytos iki 1994 m. gruodžio 10 d.,
— pagalbos priemonės, išvardytos šio priedo priedėlyje,
— pagalbos priemonės, kurias naujosios valstybės narės valstybės pagalbos kontrolės institucija įvertino ir pripažino atitinkančiomis *acquis* iki įstojimo dienos, ir dėl kurių Komisija pagal 2 punkte nustatytą procedūrą nepareiškė prieštaravimo rimtai abejodama priemonės suderinamumu su bendrąja rinka.

Joks sprendimas vykdyti arbitražo sprendimą nėra įtrauktas į nė vieną iš šių trijų kategorijų. NET jei būtų laikoma, kad įgyvendinant arbitražo sprendimą tik atkuriamos ieškovo teisės pagal NVP Nr. 24, taip, tarsi atitinkamos paskatos pagal šį teisės aktą nebūtų buvę panaikintos nesukakus jų terminui, šis teisių atkūrimas atgaline data nuo Rumunijos įstojimo į Sąjungą vis tiek turėtų būti laikomas „nauja pagalba“.

([84]) Taip pat žr. Sprendimo *Budapesti Erömü*, sujungtos bylos T-80/06 ir T-182/09, ES:T:2012:65, 54 punktą.

(140) Todėl Komisija konstatuoja, kad arbitražo teismo ieškovams priteistos kompensacijos sumokėjimas yra nauja pagalba ir kad tą priemonę galima įgyvendinti tik jeigu ir tik po to, kai Komisija tai leis pagal valstybės pagalbos taisykles.

7.4. **Neteisėtumas pagal Sutarties 108 straipsnio 3 dalį**

(141) Arbitražo teismo priteistą kompensaciją Rumunija jau iš dalies sumokėjo ieškovams, užskaitydama tam tikras vieno iš ieškovų, bendrovės „S.C. European Food S.A." mokestines skolas Rumunijos valstybei. Kadangi apie tai, kad arbitražo sprendimas iš dalies įgyvendintas, Rumunija Komisijai nepranešė, priemonė įgyvendinta neteisėtai, pažeidžiant Sutarties 108 straipsnio 3 dalį. Dėl tų pačių priežasčių bet koks tolesnis arbitražo teismo priteistos kompensacijos mokėjimas, nesvarbu, ar įgyvendinant, ar vykdant arbitražo sprendimą, Komisijai nežinant arba po šio sprendimo priėmimo taip pat reikš, kad Rumunija pažeidžia įsipareigojimus pagal Sutarties 108 straipsnio 3 dalį.

7.5. **Suderinamumas su vidaus rinka**

(142) Pirmiausia Komisija primena, kad vertinant kurios nors priemonės suderinamumą su vidaus rinka pagal Sutarties 107 straipsnio 2 dalį ir 107 straipsnio 3 dalį, prievolė įrodyti yra pagrindinė valstybės narės prievolė ([85]). Atsižvelgdama į šias aplinkybes Komisija taip pat primena, kad valstybės pagalbos priemonės negalima skelbti suderinama su vidaus rinka, jeigu nuo jos neatskiriamas kitų specialiųjų Sutarties nuostatų pažeidimas ([86]). Kol kas Rumunija nepateikė jokių argumentų, kad galėtų šią priemonę pagrįsti pagal Sutarties 107 straipsnio 2 ir 3 dalis. Vis dėlto, Komisija mano, jog išsamumo labui tikslinga suderinamumą įvertinti savo iniciatyva.

(143) Ieškovai tvirtina, kad priemonė yra suderinama regioninė pagalba. Remdamasi Sutarties 107 straipsnio 3 dalies a punktu ir 107 straipsnio 3 dalies c punktu, suderinama su vidaus rinka Komisija gali laikyti valstybės pagalbą ekonominei tam tikrų nepalankioje padėtyje esančių Sąjungos teritorijų plėtrai. Sąlygos, kuriomis pagalbą, kuria skatinama regiono plėtra, galima laikyti suderinama su vidaus rinka, išdėstytos 2014–2020 m. regioninės valstybės pagalbos gairėse (toliau – 2014 m. RPG). Šių gairių 188 konstatuojamojoje dalyje paaiškinta, kad jos taikomos vertinant visos regioninės pagalbos, kurią ketinama suteikti po 2014 m. birželio 30 d., suderinamumą. Vadinasi, neteisėtai skirtą regioninę pagalbą arba regioninę pagalbą, kurią ketinta skirti iki 2014 m. liepos 1 d., reikia vertinti pagal 2007–2013 m. nacionalinės regioninės pagalbos teikimo gaires ([87]) (toliau – 2007 m. RPG).

(144) Kaip paaiškinta 134 konstatuojamojoje dalyje, besąlyginė teisė į pagalbą suteikta ieškovams tada, kai 2013 m. gruodžio 11 d. priimtas arbitražo sprendimas ir Rumunijos vidaus teisės aktai, kuriais Rumunijos vidaus teisės sistemoje arbitražo sprendimui suteikta teisinė galia, tai yra, iki 2014 m. RPG įsigaliojimo. Todėl arbitražo teismo ieškovams priteistos kompensacijos mokėjimą reikėtų vertinti pagal 2007 m. RPG.

(145) Šiose gairėse Komisija nurodo, kad regioninė pagalba, skirta įmonės einamosioms išlaidoms sumažinti, yra pagalba veiklai ir nebus laikoma suderinama su vidaus rinka, nebent išimtinėmis aplinkybėmis bus teikiama nepalankioje padėtyje esančių regionų, patenkančių į Sutarties 107 straipsnio 3 dalies a punkto taikymo sritį, įmonių patiriamiems sunkumams palengvinti ([88]).

(146) Šiuo atveju arbitražo teismo ieškovams priteista kompensacija už nuostolius, tiesiogiai susijusius su NVP Nr. 24 numatytų paskatų panaikinimu, ir yra skirta atkurti gavėjų padėčiai, kurioje, labiausiai tikėtina, jie būtų buvę, jeigu NVP Nr. 24 numatytos paskatos nebūtų buvusios panaikintos. Faktiškai įgyvendinant arbitražo sprendimą atkuriama padėtis, kurioje ieškovai, labiausiai tikėtina, būtų buvę, jei Rumunija nebūtų panaikinusi NVP Nr. 24. Kadangi NVP Nr. 24 suteikti pranašumai susiję su pasikartojančiomis ieškovų sąnaudomis, bet nesusiję su pradine investicija, šie pranašumai yra pagalba veiklai. Todėl gavėjų pozicijos, kurioje jie būtų buvę, jeigu NVP Nr. 24 numatytos paskatos nebūtų buvusios panaikintos, atkūrimas ir nuostolių, susijusių su šiuo atkūrimu, kompensavimas yra pagalba veiklai. Kaip paaiškinta 92 ir paskesnėse konstatuojamosiose dalyse, arbitražo teismo ieškovams priteista kompensacija iš tikrųjų atgaline data sumažinamos ieškovų veiklos sąnaudos, kurias šie patyrė įprastomis sąlygomis vykdydami savo ekonominę veiklą.

([85]) Sprendimo *Olympiaki Aeroporia Ypiresies prieš Komisiją*, T-68/03, ES:T:2007:253, 34 punktas.
([86]) Sprendimo *Matra prieš Komisiją*, C-225/91, ES:C:1993:239, 41 punktas.
([87]) 2007–2013 m. nacionalinės regioninės pagalbos teikimo gairės (OL C 54, 2006 3 4, p. 13).
([88]) 2007 m. RPG, 76 punktas.

(147) Pagal 2007 m. RPG 76, 77 ir 79 punktus, pagalba veiklai paprastai draudžiama, ją išimties tvarka galima skirti tik 107 straipsnio 3 dalies a punkte nurodytiems regionams, jeigu:

— pagalba pagrįsta atsižvelgiant į jos indėlį į regioninę plėtrą (tam skirta),

— pagalbos pobūdis ir lygis proporcingi tiems sunkumams, kuriuos siekiama palengvinti,

— pagalba yra laikina ir ilgainiui mažinama, o atitinkamiems regionams pasiekus realią konvergenciją su turtingesniais ES regionais, laipsniškai nutraukiama,

— pagalba iš esmės skiriama iš anksto apibrėžtoms tinkamos išlaidoms arba sąnaudoms padengti ir iš jos dengiama tik tam tikra šių sąnaudų dalis,

— valstybė narė įsipareigojo laikytis išsamių atsiskaitymo taisyklių, nustatytų 2007 m. RPG 83 punkte.

(148) Ekonominė veikla, kuriai įgyvendinant arbitražo sprendimą suteikiama naudos, vykdoma teritorijoje, patenkančioje į Sutarties 107 straipsnio 3 dalies a punkto taikymo sritį, kaip Komisija nustatė sprendime dėl 2007–2013 m. ([89]) ir 2014–2020 m. ([90]) Rumunijos regioninės pagalbos žemėlapio.

(149) Tačiau Komisija nemato, kad ieškovams priteistos kompensacijos mokėjimas būtų pagrįstas indėliu į atitinkamų teritorijų regioninę plėtrą. Pagalba veiklai, teikiama šiuo mokėjimu, nesiekiama prisidėti prie bendros svarbos tikslų įgyvendinimo, kaip to reikalaujama Sutarties 107 straipsnio 3 dalies a punkte, tik atlyginami gavėjų nuostoliai, kurių šie patyrė dėl NVP Nr. 24 panaikinimo prieš numatytą galiojimo pabaigos terminą. Dėl to ieškovai gauna laisvų lėšų be jokio teigiamo poveikio regiono plėtrai.

(150) Tam, kad būtų padaryta prielaida, jog priemonė yra proporcinga sunkumams, kuriuos ja norima palengvinti, nepakanka, kad ekonominė veikla būtų vykdoma „teritorijoje“, nes pirmiausia turi būti įrodyta, kokie tie sunkumai yra ir, antra, kaip jais sudaromos kliūtys atitinkamo regiono plėtrai. Kadangi nėra jokių įrodymų, Komisija negali nustatyti konkrečių sunkumų, kuriuos pagalbos priemonėmis būtų siekiama palengvinti.

(151) Arbitražo teismo ieškovams priteistos kompensacijos mokėjimas pagal pobūdį yra laikinas, nes nebegalios, kai arbitražo sprendimas bus iki galo įgyvendintas arba įvykdytas. Tačiau kompensacija neapribota tam tikra iš anksto apibrėžtų sąnaudų dalimi, nes kompensacija norima užtikrinti, kad būtų padengtos visos ieškovų patirtos sąnaudos.

(152) Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, Komisija mano, kad arbitražo teismo ieškovams priteistos kompensacijos mokėjimas neatitinka 2007 m. RPG, todėl jo negalima skelbti suderinamu su vidaus rinka. Kadangi joks kitas suderinamumo pagrindas netaikytinas, Komisija mano, jog nenustatyta, jog pagalbos priemonė yra suderinama.

7.6. **Išvada dėl pagalbos priemonės vertinimo**

(153) Ši analizė rodo, kad Tribunolo ieškovams priteistos kompensacijos mokėjimas prilygsta naujos nesuderinamos pagalbos, kuri yra nesuderinama su Sutartimi, teikimui. Komisija apgailestauja, kad Rumunija jau iš dalies tą kompensaciją sumokėjo iš jos dalies užskaitydama vieno iš ieškovų, bendrovės „S.C. European Food S.A.“ mokestines skolas Rumunijos valstybei ir paklausdama veiksmams, kurių ėmėsi teismo paskirtas vykdytojas.

8. **SUSIGRĄŽINIMAS**

(154) Vadovaujantis Sutartimi ir nusistovėjusia ESTT praktika, Komisija yra kompetentinga nuspręsti, kad atitinkama valstybė narė turi nutraukti arba pakeisti pagalbą, jeigu yra konstatuojama, kad pagalba nesuderinama su vidaus rinka ([91]). Teismas taip pat nuosekliai laikėsi nuomonės, kad valstybei narei nustatomas įpareigojimas nutraukti pagalbą, kurią Komisija laiko nesuderinama su vidaus rinka, skirtas anksčiau buvusiai padėčiai atkurti ([92]). Dėl šio aspekto Teismas yra konstatavęs, kad šis tikslas laikomas pasiektu tada, kai pagalbos gavėjas grąžina visą kaip

([89]) Komisijos sprendimas Nr. 2/07, pranešimo santrauka OL C 73, 2007 3 30, p. 15.
([90]) Komisijos sprendimas SA 38364, pranešimo santrauka paskelbta OL C 233, 2014 7 18, p. 1.
([91]) Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją*, C-70/72, ES:C:1973:87, 13 punktas.
([92]) Sprendimo *Ispanija prieš Komisiją*, sujungtos bylos C-278/92, C-279/92 ir C-280/92, ES:C:1994:325, 75 punktas.

neteisėtą pagalbą gautą sumą ir taip praranda pranašumą, turėtą rinkoje prieš konkurentus, ir yra atkuriama iki pagalbos išmokėjimo buvusi padėtis ([93]). Remiantis šia teismų praktika, Reglamento (EB) Nr. 659/1999 14 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „jeigu esant neteisėtai pagalbai priimami neigiami sprendimai, Komisija nusprendžia, kad suinteresuotoji valstybė narė turi imtis visų priemonių, kurios būtinos, kad pagalba būtų išieškota iš gavėjo. <…>“

(155) Ieškovai tvirtina, kad turėjo teisėtų lūkesčių, jog pagal NVP Nr. 24 suteiktos paskatos yra teisėtos ir kad galės naudotis šiomis paskatomis iki numatytos jų galiojimo pabaigos 2009 m. balandžio 1 d. Komisija šiuo atžvilgiu pažymi, kad Reglamento (EB) Nr. 659/1999 14 straipsnio 1 dalyje nurodyta: „Komisija nereikalauja išieškoti pagalbos, jeigu tai prieštarautų bendrajam [Sąjungos] teisės principui“. ESTT pripažino, kad teisėtų lūkesčių apsaugos principas yra toks bendrasis Sąjungos teisės principas. Tačiau Komisija nemano, kad ieškovai gali remtis teisėtų lūkesčių argumentu.

(156) Remiantis ESTT praktika, išskyrus išimtines aplinkybes, įmonės, kurioms suteikta pagalba, iš principo negali turėti teisėto lūkesčio, kad pagalba yra teisėta, jeigu pagalba nebuvo suteikta laikantis Sutarties 108 straipsnio 3 dalyje nustatytos tvarkos. Vėlesnėje savo praktikoje ESTT paskelbė, kad jeigu nėra pakankamai tikslių garantijų, kylančių iš kurio nors teigiamo Komisijos, kuriai priklauso išimtinė kompetencija leisti Sąjungos valstybėms narėms teikti valstybės pagalbą, veiksmo, kuris būtų pagrindas pagalbos gavėjui tikėti, kad priemonė nėra valstybės pagalba, jokiomis išimtinėmis aplinkybėmis negalima pateisinti teisėtų lūkesčių principo taikymo, siekiant išvengti pagalbos susigrąžinimo, jeigu apie pagalbos priemonę Komisijai nebuvo pranešta ([94]). Iš tikrųjų, pagal seniai nusistovėjusią teismų praktiką teisėtų lūkesčių apsaugos principu negalima remtis, jei tai prieštarauja tiksliai Sąjungos nuostatai, o už Sąjungos teisės taikymą atsakingos nacionalinės institucijos elgsena, kai ši institucija savo veiksmais pažeidžia tą teisę, ekonominės veiklos vykdytojui negali kelti teisėtų lūkesčių, kad jis galės naudotis tai teisei prieštaraujančia tvarka ([95]). Reikia manyti, kad apdairus ekonominės veiklos vykdytojas geba nustatyti, ar tokios tvarkos buvo laikytasi ([96]).

(157) Komisija pažymi, kad kalbant apie arbitražo teismo ieškovams priteistą kompensaciją, ieškovams turėjo būti be jokių abejonių aišku dar iki pagalbos jiems suteikimo priimant arbitražo sprendimą ir Rumunijos vidaus teisės aktus, kuriais arbitražo sprendimui Rumunijos teisės sistemoje suteikta teisinė galia, kad Komisijos nuomone tokia kompensacija yra neteisėtai teikiama ir nesuderinama valstybės pagalba. Ši pozicija aiškiai perduota arbitražo teismui 2009 m. liepos 20 d. ir pranešta ieškovams.

(158) Nagrinėdama ieškovų teiginį, kad ieškovai turėjo teisėtų lūkesčių, jog NVP Nr. 24 yra teisėtas ir galios iki 2009 m. balandžio 1 d., Komisija preliminariai primena, kad šio sprendimo dalykas yra arbitražo teismo ieškovams priteista kompensacija, ne NVP Nr. 24. Vis dėlto Komisija išsamumo labui priduria, kad ieškovai negali pagrįstai remtis teisėtu lūkesčiu, susijusiu su tos schemos galiojimu ir taikymu iki 2009 m. balandžio 1 d. Kalbant apie tą schemą, prieš Rumunijai įstojant į Sąjungą ne Komisija, bet Rumunijos konkurencijos taryba pagal ES–Rumunijos asociacijos tarybos sprendimą Nr. 4/2000 ir valstybės pagalbos įstatymą Nr. 143/1999 buvo atsakinga už valstybės pagalbos stebėseną ir leidimą. Komisija tuo atžvilgiu pažymi, kad apie NVP Nr. 24 Rumunijos konkurencijos tarybai pranešta, rengiantis jį keisti NVP Nr. 75, ir kad Rumunijos konkurencijos taryba 2000 m. gegužės 15 d. sprendimu Nr. 244/2000 konstatavo, kad šios paskatos yra nesuderinama valstybės pagalba. Jau priėmus šį sprendimą, 2000 m. birželio 1 d. bendrovė „S.C. European Food S.A“ gavo NIP ir įgijo teisę gauti valstybės pagalbą pagal NVP Nr. 24 sukurtą schemą, kaip paaiškinta 133 konstatuojamojoje dalyje. Tačiau tai nereiškia, kad pagalba tada suteikta, kaip paaiškinta 134 konstatuojamojoje dalyje.

(159) Iš to seka, kad bendrovė „S.C. European Food S.A.“ tada, kai gavo NVP Nr. 24 numatytą neteisėtą valstybės pagalbą – bet kuriuo atveju tai buvo iki 2000 m. birželio 1 d. – turėjo žinoti apie 2000 m. gegužės 15 d. Konkurencijos tarybos sprendimą, kuriuo paskelbta, kad NVP Nr. 24 numatytos paskatos yra nesuderinama valstybės pagalba. Be to, ji taip pat turėjo žinoti apie Europos susitarimą, įsigaliojusį 1995 m. sausio 1 d., ir apie Rumunijos valstybės pagalbos įstatymą Nr. 143/1999, įsigaliojusį 2000 m. sausio 1 d. (pagal juos abu Rumunijai buvo draudžiama teikti valstybės pagalbą, o Rumunijos konkurencijos tarybai suteikti įgaliojimai leisti teikti naują valstybės pagalbą). Kadangi tokio Konkurencijos tarybos leidimo nebuvo, remiantis ESTT praktika, kuri galiojo pagal 1995 m. Europos susitarimo 64 straipsnį, prie ES–Rumunijos asociacijos tarybos sprendimo Nr. 4/2000 pridėtų įgyvendinimo taisyklių 1 straipsnį ir *acquis communautaire*, bendrovė „S.C. European Food S.A.“ niekada negalėjo turėti teisėtų

([93]) Sprendimo *Belgija prieš Komisiją*, C-75/97, ES:C:1999:311, 64–65 punktai.
([94]) Sprendimo *Unicredito Italiano*, C-148/04, ES:C:2005:774, 104–111 punktai.
([95]) Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, C-217/06, ES:C:2007:580, 23 punktas ir cituojama teismų praktika.
([96]) Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją*, C-5/89, ES:C:1990:320, 14 punktas.

lūkesčių, kad pagal NVP Nr. 24 taikomos paskatos yra suderinama valstybės pagalba, nepaisant vėlesnių Rumunijos Vyriausybės veiksmų po to, kai priimtas Sprendimas Nr. 244/2000. Tie patys argumentai, žinoma, galioja ir bendrovėms „Multipack“ bei „Starmill“, kurios NIP gavo tik 2002 m. gegužės 17 d., praėjus dvejiems metams nuo Sprendimo Nr. 244/2000 priėmimo. Taigi, ieškovai net negali pagrįstai tvirtinti, kad turėjo teisėtų lūkesčių, jog NVP Nr. 24 numatyta schema yra teisėta valstybės pagalba; Komisija mano, kad šiam sprendimui tai neturi reikšmės.

(160) Todėl Rumunija privalo susigrąžinti visas arbitražo teismo ieškovams priteistos kompensacijos išmokas, nes šios išmokos yra neteisėta ir nesuderinama valstybės pagalba. Kadangi penki ieškovai kartu su kitomis atitinkamomis EFDG bendrovėmis sudaro bendrą ekonominį vienetą (žr. 91 konstatuojamąją dalį), penki ieškovai ir kitos atitinkamos EFDG bendrovės yra solidariai atsakingi už valstybės pagalbos, kurios gavo kuris nors iš jų, grąžinimą Rumunijos valstybei. Pagal Reglamento (EB) Nr. 659/1999 14 straipsnio 2 dalį, pagalba, kurią reikia išieškoti priėmus sprendimą išieškoti pagalbą, apima ir palūkanas, kurios atitinka Komisijos nustatytą normą. Palūkanos mokamos nuo neteisėtos pagalbos išmokėjimo gavėjui dienos iki jos išieškojimo dienos. Reglamento (EB) Nr. 659/1999 14 straipsnio 3 dalyje teigiama, kad pagalba išieškoma nedelsiant, pagal atitinkamos valstybės narės nacionalinėje teisėje nustatytas procedūras, jeigu jos leidžia nedelsiant ir veiksmingai įvykdyti Komisijos sprendimą. Šiuo tikslu, kai bylą svarsto nacionaliniai teismai, suinteresuotosios valstybės narės, nepažeisdamos Sąjungos teisės, imasi visų priemonių, kurios numatytos jų atitinkamuose teisės aktuose, įskaitant laikinąsias priemones.

(161) Komisija šiuo atžvilgiu pažymi, kad Rumunija jau užskaitė vieno iš ieškovų, bendrovės „S.C. European Food S.A.“ 337 492 864 RON (apie 76 mln. EUR ([97])) mokestinių skolų. Komisija taip pat pažymi, kad 2015 m. sausio 5 d. teismo paskirtas vykdytojas areštavo 36 484 232 RON (apie 8,1 mln. EUR) ([98]) iš Rumunijos finansų ministerijos, tada lygiomis dalimis pervedė 34 004 232 RON (apie 7,56 mln. EUR) trims iš penkių ieškovų, o likusias lėšas pasiliko kaip vykdymo sąnaudų kompensaciją. 2015 m. vasario 5 d.–25 d. teismo paskirtas vykdytojas areštavo dar 9 197 482 RON (apie 2 mln. EUR) ([99]) iš Rumunijos finansų ministerijos banko sąskaitų. Be to, Komisija atsižvelgia į tai, kad Rumunijos valdžios institucijos savanoriškai pervedė 472 788 675 RON (apie 106,5 mln. EUR) (įskaitant teismo paskirto vykdytojo sąnaudas, 6 028 608 RON) ([100]) į užblokuotą penkių ieškovų vardu atidarytą sąskaitą. Šios ir visos kitos sumos, kurios laikantis arbitražo sprendimo buvo arba bus sumokėtos ieškovams, privalo būti grąžintos Rumunijai. Atitinkamai Komisija

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

Arbitražo teismo, įsteigto remiant Tarptautiniam investicinių ginčų sprendimo centrui (angl. ICSID), 2013 m. gruodžio 11 d. arbitražo sprendimu byloje Nr. ARB/05/20 *Micula a. o. prieš Rumuniją* ([101]) priteistos kompensacijos bendram ekonominiam vienetui, kurį sudaro Viorelis Micula, Ioanas Micula, bendrovės „S.C. European Food S.A.“, „S.C. Starmill S.R.L.“, „S.C. Multipack“, „European Drinks S.A.“, „Rieni Drinks S.A.“, „Scandic Distilleries S.A.“, „Transilvania General Import-Export S.R.L.“ ir „West Leasing S.R.L.“, mokėjimas pagal Sutarties 107 straipsnio 1 dalį yra su vidaus rinka nesuderinama valstybės pagalba.

2 straipsnis

1. Rumunija negali išmokėti jokios 1 straipsnyje nurodytos nesuderinamos pagalbos ir turi susigrąžinti visą 1 straipsnyje nurodytą nesuderinamą pagalbą, kurią jau išmokėjo kuriam nors iš subjektų, kuris įeina į bendrą ekonominį vienetą ir gavo tą pagalbą iš dalies įgyvendinus arba įvykdžius 2013 m. gruodžio 11 d. arbitražo sprendimą, taip pat visą pagalbą, kurią išmokėjo kuriam nors iš subjektų, kuris įeina į bendrą ekonominį vienetą ir gavo tą pagalbą dėl tolesnio 2013 m. gruodžio 11 d. arbitražo sprendimo įgyvendinimo arba vykdymo, apie kurį Komisijai nėra žinoma, arba kuri buvo išmokėta po šio sprendimo priėmimo dienos.

2. Viorelis Micula, Ioanas Micula, bendrovės „S.C. European Food S.A.“, „S.C. Starmill S.R.L.“, „S.C. Multipack“, „European Drinks S.A.“, „Rieni Drinks S.A.“, „Scandic Distilleries S.A.“, „Transilvania General Import-Export S.R.L.“ ir „West Leasing S.R.L.“ yra solidariai atsakingi už kurio nors iš jų gautos valstybės pagalbos sugrąžinimą.

([97]) Žr. 7 išnašą.
([98]) Žr. 38 išnašą.
([99]) Žr. 38 išnašą.
([100]) Žr. 40 išnašą.
([101]) ICSID byla Nr. ARB/05/20, *Ioan Micula, Viorel Micula, „SC European Food SA“, „SC Starmill SRI“, „SC Multipack SRL“ prieš Rumuniją*, 2013 m. gruodžio 11 d. galutinis arbitražo sprendimas.

3. Susigrąžintinos sumos – tai sumos, kurios buvo sumokėtos įgyvendinant arba vykdant 2013 m. gruodžio 11 d. arbitražo sprendimą (pagrindinė dalis ir palūkanos).

4. Susigrąžinamoms sumoms skaičiuojamos palūkanos už laikotarpį nuo jų perdavimo pagalbos gavėjams disponuoti dienos iki susigrąžinimo dienos.

5. Rumunija privalo nurodyti tikslias datas, kada valstybės suteikta pagalba perduota atitinkamiems gavėjams disponuoti.

6. Palūkanos skaičiuojamos nuo pagrindinės sumos ir susikaupusių palūkanų pagal Reglamento (EB) Nr. 794/2004 ([102]) V skyrių.

7. Rumunija privalo užtikrinti, kad nuo šio sprendimo priėmimo dienos nebus sumokėtos jokios 1 straipsnyje nurodytos pagalbos išmokos.

3 straipsnis

1. 1 straipsnyje nurodyta pagalba turi būti susigrąžinta nedelsiant ir veiksmingai.

2. Rumunija turi užtikrinti, kad šis sprendimas būtų įgyvendintas per keturis mėnesius nuo pranešimo apie šį sprendimą dienos.

4 straipsnis

1. Per du mėnesius nuo pranešimo apie šį sprendimą dienos Rumunija turi pateikti šią informaciją:

a) bendrą kiekvieno šio sprendimo 1 straipsnyje nurodyto subjekto gautos pagalbos sumą;

b) išsamų priemonių, kurių jau imtasi ir kurių planuojama imtis šiam sprendimui įvykdyti, aprašą;

c) dokumentus, kuriais įrodoma, kad gavėjui nurodyta grąžinti pagalbą.

2. Rumunija turi nuolat informuoti Komisiją apie pažangą, padarytą ėmusis nacionalinių priemonių šiam sprendimui įgyvendinti iki visiško 1 straipsnyje nurodytos pagalbos susigrąžinimo. Komisijos prašymu ji turi nedelsdama pateikti visą informaciją apie numatytas priemones ir priemones, kurių jau imtasi šiam sprendimui įgyvendinti. Rumunija taip pat turi pateikti išsamius duomenis apie iš pagalbos gavėjų jau susigrąžintas pagalbos sumas ir palūkanas.

5 straipsnis

Šis sprendimas skirtas Rumunijai.

Priimta Briuselyje 2015 m. kovo 30 d.

Komisijos vardu

Margrethe VESTAGER

Komisijos narė

([102]) 2004 m. balandžio 21 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 794/2004, įgyvendinantis Tarybos reglamentą (EB) Nr. 659/1999, nustatantį išsamias EB sutarties 93 straipsnio taikymo taisykles (OL L 140, 2004 4 30, p. 1).